

Nasjonsbygging gjennom sykkelporten

**UNIVERSITETET
I OSLO**

Erik Andreas Paulson

KULH4890 Masteroppgave i europeisk kultur

Europeisk kultur (master - to år)

30 studiepoeng

Vår 2022

Institutt for kulturstudier og orientalske språk, Universitetet i Oslo

Sammendrag

Oppgaven handler om sport og nasjonsbygging, spesifikt hvordan nasjonsbygging i den belgiske regionen Flandern har foregått gjennom sykkelporten. Viktig i denne nasjonsbygging var sykkelrittet Flandern rundt, som er regionens største sykkelritt. Rittet ble grunnlagt av avisen *Sportwereld* hvor Karel van Wijnendaele hadde en ledende rolle. Det nederlandsk-talende Flandern hadde blitt språklig og kulturelt undertrykt av den fransktalende regionen Vallonia fra 1830, hvor en viktig motivasjon med Flandern rundt var å gi regionen noe å være stolt av. Van Wijnendaele ville stimulere kulturell og sosial fornyelse, og for å inspirere dette gjennom Flandern rundt, så konstruerte han sportshelter som symboler på flamsk identitet. Disse sportsheltene er kjent som *flandriens*, og de hadde en viktig rolle i den flamske frigjøringsbevegelsen som forbilder som resten av befolkningen kunne identifisere seg med. Mot midten av 1900-tallet, så hadde Flandern opplevd en stor oppgang og de forholdene i det fattige og underutviklede Flandern som produserte generasjonene av *flandriens*, forsvant. Samtidig kom moderniteten for alvor i Flandern, hvor brosteinsbelagte veier ble asfaltert, noe som truet statusen til Flandern rundt som et hardt sykkelritt, og som var godt egnet for *flandriens* å vinne. Asfalteringen tvang fram oppfinnelser av nye tradisjoner, hvor rittet flyttet fokus fra Vest-Flandern, og baserte seg rundt de flamske Ardennene i Øst-Flandern, hvor mange brosteinsbelagte bakker forble uberørt av asfalteringen. For å sikre fremtiden til ikke bare Flandern rundt, men det som gjør regionen unik som sykkelregion, ble brosteinen beskyttet som nasjonale monumenter, altså flamsk kulturarv. Dette har gjort at sykling i Flandern i dag karakteriseres av brosteinsbelagte bakker, som er essensen av flamsk sykling.

Forord

Den personen som jeg først og fremst vil takke er Helge Jordheim, som var min veileder gjennom semesteret for skriving av masteroppgaven. Han har hjulpet med mye med hvilken retning jeg skulle ta oppgaven i når det gjelder tema og problemstillinger. Helges råd og innspill var veldig viktig for kunne fullføre oppgaven, hvor den opprinnelige prosjektskissen viste seg å være alt for omfattende for den tiden og antall sider som jeg hadde til rådighet. Hvert veiledningsmøte var lærerikt og hjelpsomt, hvor jeg kom ut av de med en bedre forståelse over hva som måtte gjøres med oppgaven. Det hjalp veldig for fullføringen av oppgaven å ha jevnlig veiledningsmøter. Jeg vil også takke faglærerne og medelevene i emnet prosjektutvikling for masteroppgaven for gode råd og innspill til prosjektskissen.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Forord	2
Innledning	5
Innledning til Flandern rundt og Karel van Wijnendaele	6
Oppgavens problemstillinger	9
Oppgavens hovedproblemstilling: nasjonsbygging gjennom sykkelporten	10
Første underproblemstilling: brosteinsbelagte bakker som en flamsk tradisjon	10
Andre underproblemstilling: brostein som flamsk kulturarv	11
Introduksjon av utvalgte teoretiske perspektiver for oppgaven	12
Begrepshistorie	12
Presentasjon av talehandlingsteori	14
Oppfinnelse av tradisjon	15
Kulturarv	17
Nasjonsbygging gjennom sykkelporten og <i>flandriens</i>	17
Opprinnelsen til <i>flandriens</i>	17
Odile Defraye og Cyrille van Hauwaert – forløpere til <i>flandriens</i>	21
De første vinnerne av Flandern rundt	25
Paul Deman og Marcel Buysse	25
Henri van Lerberghe	26
Første utenlandske vinner og mellomkrigstiden	29
Heiri Suter	29
Gaston Rebry	30
Mellomkrigstiden	30
Den siste av <i>flandriens</i> og andre verdenskrig	34
Briek Schotte	34
Å sykle som en <i>flandrien</i>	38
Fiorenzi Magni	38
1960-1970-tallet	41
1980-1990-tallet og 2000-tallet	42
Brostein	43
Brosteinsbelagte bakker som en flamsk tradisjon	43
Oude Kwaremont	47
Koppenberg	48
Paterberg og Berg ten Hout	49
Brostein som flamsk kulturarv	50

Avslutning.....	51
Bibliografi	52

Innledning

Oppgavens hovedtema er sport og nasjonsbygging, mer presist hvordan nasjonsbygging foregår gjennom sport. Det finnes mange eksempler på dette, sånn som fotball i England. I Norge er den største sporten skisport, en sport som har skapt store norske sportshelter som har hatt en viktig rolle. Dette er hovedsakelig innenfor vintersportsgrener som langrenn, men også skihopp, skiskyting osv. Et vanlig norsk uttrykk er at nordmenn er født med ski på beina. Skisport er en del av norsk identitet, og i hele verden tjener sport samme funksjon med å skape og forsterke identiteter. Disse identitetene kan være på lokalt og regionalt nivå, med er typisk på nasjonalt nivå.¹ Den sporten som jeg har valgt for å skrive en oppgave om dette temaet er sykkelporten, hvor oppgaven er geografisk avgrenset til den belgiske regionen Flandern. Belgia kan regnes som en nasjonalstat som består av tre nasjoner, fordi i dag er landet delt inn i tre autonome regioner som regjerer over seg selv når det gjelder blant annet miljø, økonomi og utenrikshandel. Disse regionene er Flandern, Vallonia og Brussel, hvor sistnevnte er en hovedstadsregion som byen Brussel er hovedstad i. I tillegg er Brussel hovedstaden i Flandern.²

Innenfor sykkelporten i Flandern, skal det skrives hovedsakelig om sykkelrittet Flandern rundt. Dette er et endagsritt, ikke over flere etapper som Tour de France. Rittet arrangeres den fjortende søndagen hvert år, som typisk er tidlig i april.³ Flandern rundt tilhører en spesiell kategori av endagsritt som kaller for monumenter. Dette er de fem største endagsrittene i verden. De to italienske heter Milano-San Remo og Il Lombardia, den franske heter Paris-Roubaix, og de to belgiske heter Flandern rundt og Liège-Bastogne-Liège.⁴ Kildene brukt i oppgaven er hovedsakelig på engelsk, hvor noen er på norsk og et par på nederlandsk. Primærkildene er to bøker og et nettsted, som alle er på engelsk. En av bøkene er en bok som handler om Flandern rundt. Boken heter *Tour of Flanders: The Inside Story*. *The rocky roads of the Ronde van Vlaanderen* og er skrevet av Les Woodland. Den andre boken handler om sykkelportens fem monumenter. Boken heter *The Monuments* og er skrevet av Peter Cossins.

Nettstedet heter *Cycling in Flanders*, og dette nettstedet drives av Flanderns turismenettsted VISITFLANDERS.⁵ *Cycling in Flanders* har sykkelturisme som ansvarsområde, og promoteres av hjemmesiden til Flandern rundt som den offisielle guiden for sykkelturisme i Flandern.⁶ Nettstedets logo er designet på en måte som reflekterer det som er viktig med sykling i Flandern i dag.

---

¹ Van Puyenbroeck, mfl., «Can Cancellara Really be a Flandrien?», 14.

² Brussels.info, «Local Governments»

³ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 297.

⁴ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 2.

⁵ *Cycling in Flanders*, «Privacy Statement».

⁶ Ronde van Vlaanderen, «Tourism».

Dette er brostein, mer spesifikt brosteinsbelagte bakker.⁷ Nettstedet bruker også et spesielt begrep for å beskrive flamske syklistene. Dette er *flandrien*, som er *flandriens* i flertall.⁸ Dette begrepet går tilbake til tidlig på 1900-tallet,⁹ og de har en lignende rolle som sportshelter i Flandern som skihelter har i Norge. I undersøkelsen av hvordan nasjonsbygging gjennom sykkelporten har foregått i Flandern, så skal jeg ta utgangspunkt i begrepet *flandrien*. Mot slutten av oppgaven skal jeg undersøke hvordan det ble slik at brostein fikk en så viktig betydning for sykling i Flandern. For en oppgave som handler om et flamsk sykkelritt, så er det en begrensning å stort sett måtte forholde seg til kilder som ikke er på språket brukt i denne regionen. Dette gjelder særlig for undersøkelsen av *flandrien* som begrep.

Innledning til Flandern rundt og Karel van Wijnendaele

Woodland skriver i boken sin at for å forstå Flandern rundt som sykkelritt og dens historie, så må man forstå Belgias historie. Landet har et språklig skille som splitter landet horisontalt mellom en nederlandsktalende nordlig halvdel og en fransktalende sørlig halvdel. Det språklige skillet utgjør grunnlaget for regionene Flandern og Vallonia, henholdsvis landets nordlige og sørlige halvdel. Rundt midten av denne horisontale grensen som skiller landet språklig, ligger hovedstaden Brussel, som også er fransktalende. I tillegg bor det en del tysktalende belgiere i nærheten av den vallonske byen Liège, men de har en liten rolle i Belgias historie. Det viktige med språkhistorien til Belgia når det gjelder Flandern rundt, er når landets undertrykkelse av flamlenderes språk startet. I 1813 tapte Frankrike et slag som gjorde at de mistet kontroll over Nederland, og dette ga Napoleon støtte til å utdrive nederlendere fra Belgia. I 1831 ble Leopold I valgt som den første kongen av det nylig uavhengige Belgia. Med støtte fra Frankrike, fortsatte han utdrivelsen av nederlendere fra landet. Belgia gikk språklig og kulturelt i en fransk retning under Leopold I, og en så langt ubrutt tradisjon ble etablert om at Belgias konge har fransk som morsmål.¹⁰ For hele Belgia innebar landets uavhengighet at de kunne fritt praktisere sin katolske tro, noe som var uforenlig med Nederlands Calvinistiske protestantisme.¹¹

Mens utdrivelsen av nederlendere pågikk, rettet Belgias regjering i Brussel oppmerksomheten mot nederlandsktalende flamlendere. For et land som ønsket å være språklig og kulturelt fransk, gjorde flamlendere at folk forvekslet nord-Belgia og Nederland. Det var tenkt at for å bygge et sterkt og samlet Belgia med en kollektiv nasjonal identitet, må måtte flamlendere tvinges til å snakke fransk. Regjeringen gjorde det nederlandske språket forbudt for undervisning og trykking, noe som marginaliserte språket til et muntlig språk brukt i dagligtale. En konsekvens av denne undertrykkelsen, var at språket forfalt seg til uforståelige dialekter, hvor selv flamlendere fra forskjellige steder kunne

---

⁷ Cycling in Flanders, «The story behind our logo».

⁸ Cycling in Flanders, «About».

⁹ Cycling in Flanders, «WHAT IS A FLANDRIEN?»

¹⁰ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 11-14.

¹¹ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 16.

ha problemer med å forstå hverandre. Undertrykkelsen hadde lite innvirkning på det franske språkets status i Flandern. Utenom Gent og noe andre byer, var det veldig få flamlendere som var flytende i språket. Woodland skriver at det nederlandske språket brukt av flamlendere i Flandern, ofte refereres til som flamsk. Det er noen forskjeller mellom flamsk og nederlandsk, hvor flamsk kan anses som en dialekt av språket, og av den grunn skal jeg i resten av oppgaven referere til flamlenderes språk som det flamske språket.¹²

Hovedpersonen i historien til Flandern rundt beskrives av Woodland som sykkelrittets far. Født den 16. november 1882 med navnet Carolus Ludovicus Steyaert, adopterte han to forskjellige aliaser i sitt liv. Det første aliaset var Marc Bolle, som Steyaert brukte som syklist og senere som sykkelagent. Det andre aliaset var Karel van Wijnendaele, som Steyaert brukte for å skrive. Det er dette forfatteraliaset som Steyaert er mest kjent for, og derfor det navnet som han skal refereres med i resten av oppgaven. Van Wijnendaele var født i Bakvoorde, et sted som ligger i mellom kommunene Torhout og Lichtervelde. Han vokste opp som en av 15 barn i en arbeiderklassefamilie, hvor faren som arbeidet med lin, døde når han var 18 måneder gammel. Moren giftet seg deretter med en lokal bonde hvor familien flyttet til stedet Smissestraat i Torhout. Om oppveksten sin, skrev van Wijnendaele i 1942 at hans styrke var å være født i en fattig familie. Denne oppveksten gjorde han ambisiøs og tøff, hvor han ikke tok noe han hadde for gitt. Normen for utdanning i Torhout var at barn forlot skolen i en alder av 12 år for å jobbe, men van Wijnendaele ble på skolen to ekstra år. Deretter bevegde han seg mellom mange forskjellige jobber, ingen av de noe som han et formål med livet.¹³

Van Wijnendaeles interesse for sykkelporten begynte med å være tilskuer til konkurranser sent på 1800-tallet og tidlig på 1900-tallet. Han observerte blant annet Jules Fischer, som vant det belgiske mesterskapet i 1893, og Robert Protin, som vant verdensmesterskapet i banespurv i 1895. Dette inspirerte van Wijnendaele til å skaffe seg en sykkel, hvor han forsøkte i tre år å skape en karriere som konkurrerende syklist. Forsøket var mislykket, hvor han ikke var i nærheten av de beste. Imidlertid hadde de ekstra årene på skolen gitt van Wijnendaele en sterk interesse i litteratur, hvor han leste alt han kunne som var skrevet på det flamske språket. Etter noe arbeid som lokal korrespondent, fant van Wijnendaele sin karriere som sportsjournalist. Han begynte lokalt i hjemkommunen Torhout, før han etter hvert opparbeidet seg erfaring i flere forskjellige sportsaviser.¹⁴

Samtidig som van Wijnendaele vokste opp sent på 1800-tallet, hadde sykkelporten i Belgia sin første gullalder. Sporten spredde seg til Belgia fra Frankrike, og i begge land var sykling opprinnelig en sport for middelklassene. En enorm popularitetsvekst på 1890-tallet førte til at det nasjonale

---

¹² Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 11-14.

¹³ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 16-18.

¹⁴ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 18-20.

sykkelforbundet tillot at syklistere kunne konkurrere for penger, hvor sporten ble profesjonalisert og kommersialisert. Pengepremier hadde ikke en vesentlig virkning i dette tiår på den gjennomsnittlige syklistens sosioøkonomiske bakgrunn, hvor de aller fleste kom fra middelklasser eller høyere klasser i samfunnet. Dette forandret seg bare sent på 1890-tallet, fordi sykkelene ble rimeligere for de lavere samfunnsklassene, hovedsakelig arbeiderklassen. Til tross for dette ble sportens vekst kortvarig, hvor ankomsten til motoriserte kjøretøy gjorde at middelklassene byttet ut to hjul for fire. Sykkelsporten opplevde en kraftig nedgang de neste årene, hvor det stort sett var arbeiderklassen som syklet tidlig på 1900-tallet. I landsbygder og landsbyer ble det arrangert uformelle gateritt, som ikke var under det nasjonale sykkelforbundets kontroll. Fra disse gaterittene, oppsto en ny generasjon av syklistere som senere skulle gjenreise sykkelsporten.¹⁵

I likhet med Belgias historie generelt fra 1830 til tidlig på 1900-tallet, så dominerte det franske språket i sykkelsporten. Det nasjonale sykkelforbundet og alle med autoritet og makt innenfor sykkelsporten, snakket fransk. Innenfor sportspressen, så var det en innflytelsesrik person som så utnyttede kommersielle muligheter i å selge en sportsavis på det flamske språket. Dette var August de Maeght, og han ledet arbeidet med å grunnlegge sportsavisen *Sportwereld*. Tre personer som han jobbet med for å grunnlegge avisen var sykkelrittarrangøren Leon van den Haute, og Michel Mayens og Frans Wouters, de to siste henholdsvis fra de flamske byene Gent og Leuven. De rekrutterte skribenter fra hele Flandern, og en av disse var van Wijnendaele. Den første utgaven ble utgitt fra september i 1912, hvor det solgte 25 000 kopier. *Sportwereld* etablerte seg raskt som den største sportsavisen på det flamske språket, og van Wijnendaele fikk rollen som avisens redaktør fra og med begynnelsen av året 1913. Med det vallonske sykkelrittet Liège-Bastogne-Liège som det eneste store sykkelrittet i Belgia å skrive om, trengte *Sportwereld* som en flamsk sportsavis, et stort flamsk sykkelritt å skrive om.¹⁶

I likhet med Henri Desgranges avis *L'Auto*, inngikk *Sportwereld* i en vanlig tradisjon i sykkelsporten, som var å grunnlegge og arrangere et sykkelritt for å promotere seg selv.¹⁷ Desgrange grunnla Tour de France for å gjøre avisen sin konkurransedyktig med den dominante avisen *Le Vélo*.¹⁸ Van Wijnendaele hadde ikke en like stor rolle i Flandern rundt fra begynnelsen som Desgrange hadde, hvor historikerne Pascal Delheye og Stijn Knuts avdekte i 2013 at van den Haute hadde en vesentlig større rolle i grunnleggelsen av Flandern rundt enn han ble husket for. Van den Haute tenkte på å grunnlegge rittet før han møtte van Wijnendaele, hvor inspirasjonen var det franske endagsrittet Paris-Roubaix. Det var også hans ide at et sykkelritt og en sportsavis kunne ha et gjensidig fordelaktig forhold hvor de promoterer hverandre. Van den Haute og van Wijnendaele utfylte hverandre i rollene de hadde som

---

¹⁵ Delheye og Knuts, «Sport, Work and the Professional Cyclist in Belgium, 1907-40», 156-157.

¹⁶ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 27-28.

¹⁷ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 298-299.

¹⁸ Jakobsen, *Le Tour* (København: Rosinante, 2004), 10-11,

grunnleggere og arrangører av Flandern rundt. Førstnevnte gjorde mye av det usynlige arbeidet, som dreide seg om administrative ting som rittets økonomi og løypedesign. Sistnevnte var rittets markedsfører og frontfigur. Van Wijnendaele skrev i 1921 at van den Haute kan være stolt over sin rolle som rittets arrangør og leder, og skrev i en hyllest etter hans død i 1932 at han var den aldri glemte skaperen av rittet.¹⁹ Etter hans død fikk van Wijnendaele eierskap over *Sportwereld*, som han solgte. *Sportwereld* er nå sportsseksjonen i avisen *Het Nieuwsblad*.²⁰

Den første utgaven av Flandern rundt ble arrangert den 25. mai 1913, hvor 37 sykkelryttere stilte til start. Rittets løype var 324 kilometer lang, hvor rittet begynte i Gent og sluttet på en velodrom i samme by. Det neste året ble målområdet flyttet til en velodrom i kommunen Evergem, men som året før foretrakk tilskuere heller å følge rittet langs løypen enn å betale billetter til velodromen.²¹ Valget av Gent som start- og målområde var en bevisst provokasjon mot de fransktalende elitene. Det franske språket og den franske kulturen hadde fått et altfor godt fotfeste innenfor Flandern, og intensjonen var at ordinære flamlendere skal kunne vise seg fram og være stolte av sitt språk og sin kultur. De områdene i Flandern hvor fransktalende belgiere kunne ignorere flamlenderes språk og kultur, måtte frigjøres. Rittets løype gikk innom de største flamske byene, hvor van Wijnendaele skrev at alle byer måtte bidra til frigjøringen av det flamske folket.²² Flandern rundt hadde et viktigere formål for van Wijnendaele enn bare å promotere *Sportwereld*. Rittet skulle også gjøre det flamske folket stolt av regionen sin.²³ Gent arrangerte starten av rittet fram til 1976, hvor St-Niklaas tok over fra 1977-1997, og Brugge fra 1998.²⁴ I dag har Brugge og byen Antwerpen i provinsen med samme navn, en avtale om å bytte på med å arrangere rittets start.²⁵ Rittets målområder har blitt byttet mye oftere, hvor det nevneverdige er at landsbyen Meerbeke var målområde fra 1973,²⁶ til 2011. Fra 2012 har rittet blitt avsluttet i Oudenaarde.²⁷

Oppgavens problemstillinger

---

¹⁹ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 298-299.

²⁰ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 56.

²¹ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 29-31.

²² Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 302.

²³ Van Puyenbroeck, mfl., «Can Cancellara Really be a Flandrien?», 15.

²⁴ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 147.

²⁵ Decaluwém «Tour of Flanders start to rotate between Antwerp and Bruges through 2027». *Cycling News*. 05.04.2021. <https://www.cyclingnews.com/news/tour-of-flanders-start-to-rotate-between-antwerp-and-bruges-through-2027/>

²⁶ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 147.

²⁷ Kröner, «New route for the Tour of Flanders unveiled». *Cycling News*. 16.09.2011. <https://www.cyclingnews.com/news/new-route-for-the-tour-of-flanders-unveiled/>

Oppgavens hovedproblemstilling: nasjonsbygging gjennom sykkelporten

I stor kontrast til tidlig på 1900-tallet, har styrkeforholdet mellom Flandern og Vallonia snudd på hodet. I dag er Flandern rikt og Vallonia fattig. Woodland skriver at Flandern rundt er et historisk symbol på hvordan Flandern oppstod fra de døde og ble en sterk region.²⁸ Flandern rundt er mye mer enn bare et sykkelritt, hvor det også er en viktig del av flamsk kultur og historie.²⁹ Van Wijnendaele skrev for *Sportwereld* i forkant av den første utgaven at sykkelrittet er et produkt av det flamske folket og den flamske jorda.³⁰ Oppgavens hovedproblemstilling handler om hvordan nasjonsbygging har foregått gjennom sykkelporten. Et viktig spørsmål er hva det var med Flandern rundt som gjorde rittet viktig i denne nasjonsbyggingen. Van Wijnendaele skrev mye for *Sportwereld* om flamske sykklister. Han fremstilte de på en måte hvor de ble konstruert som symboler på subnasjonal identitet, hvor flamlendere identifiserte seg med flamske sykklister som tilhørere av en felles flamsk identitet. Van Wijnendaele hadde utenomsportslige ambisjoner med det han skrev om flamske sykklister.³¹ Et begrep for flamske sykklister som har blitt brukt mye fra tidlig på 1900-tallet, og fortsatt brukes mye i dag, er *flandrien*. I undersøkelsen av hvordan nasjonsbygging har foregått gjennom sykkelporten, så skal jeg analysere begrepet *flandrien*. Oppgavens hovedproblemstilling er tett knyttet til oppgavens tema om hvordan nasjonsbygging har foregått gjennom sykkelporten, og den kan formuleres slik: Hvordan har Flandern rundt forsøkt å bidra til ambisjonen om å bygge et sterkt Flandern, og hvilken betydning har *flandriens* hatt for denne ambisjonen gjennom sykkelrittets historie?

Første underproblemstilling: brosteinsbelagte bakker som en flamsk tradisjon

Mens oppgavens hovedproblemstilling analyseres i en mer kronologisk rekkefølge, så tar underproblemstillingene utgangspunkt i nåtiden. Underproblemstillingene handler om hvordan nettstedet Cycling in Flanders forholder seg til fortiden. Nettstedet kommer med en rekke påstander om de brosteinsbelagte bakkene i Flandern. De hevder at brosteinsbelagte bakker er essensen i flamsk sykling i dag. Disse bakkene er fundamentet i et flamsk sykkelritt, hvor det er vanskelig å tenke seg et flamsk sykkelritt uten noen av dem. Flandern rundt er kronjuvelen i en kategori av endagsritt som Flandern har mange av. Dette er brosteinsklassikere, hvor noen av de flamske heter Omloop het Nieuwsblad, E3 Saxo Bank Classic og Gent-Wevelgem.³² Cycling in Flanders hevder at brosteinsbelagte bakker er det som gjør Flandern unikt som et sykkeland.³³ Det som nettstedet mener når de beskriver Flandern som et sykkeland, er at Flandern er sykkelportens hjerteland. Det er et land på en annen måte enn hvordan Belgia er et faktisk land. Nettstedet skriver at Belgia er bak Frankrike som det mest kjente sykkelandet, men de hevder at når folk snakker om Belgia, så mener de spesifikt

---

²⁸ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 143.

²⁹ Cycling in Flanders, «5 reasons to go on a cycling trip to Flanders».

³⁰ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 28.

³¹ Delheye og Knuts, «Sport, Work and the Professional Cyclist in Belgium, 1907-40», 161.

³² Cycling in Flanders, «5 reasons to go on a cycling trip to Flanders».

³³ Cycling in Flanders, «The story behind our logo».

Flandern. I tillegg til *flandriens*, peker nettstedet på de brosteinsbelagte bakkene som er viktig grunn til at Flandern regnes som sykkelportens hjerteland.³⁴

I tillegg til å gjøre Flandern til sykkelportens hjerteland, hevder nettstedet at brosteinsbelagte bakker også gjør at Flandern skiller seg ut som sykkelportens Mekka.³⁵ De hevder at det å klatre opp disse bakkene på sykkel, er en unik flamsk opplevelse som ikke kan dupliseres noe annet sted. Det er en del av en større flamsk opplevelse som å spise pommes frites eller drikke hveteøl.³⁶ Om Flandern rundt spesifikt, skriver *Cycling in Flanders* at de flamske Ardennene i 100 år har vært scenen hvor syklistene kjemper seg opp de brosteinsbelagte bakkene.³⁷ De spesifiserer ikke hvor mange av de brosteinsbelagte bakkene i sykkelrittet som har en tradisjon som går tilbake så langt som 100 år, eller om de bakkene som ble brukt for 100 år siden fortsatt brukes i dag eller fortsatt har brostein. Dette bringer oss til den første av oppgavens underproblemstillinger, som formuleres på følgende måte: Hvordan ble brosteinsbelagte bakker til en flamsk tradisjon?

Andre underproblemstilling: brostein som flamsk kulturarv

Brosteinsbelagte bakker er ikke bare en del av en større flamsk tradisjon sammen med pommes frites og hveteøl.³⁸ De kan også karakteriseres som flamsk kulturarv, hvor pommes frites spesifikt har blitt anerkjent som belgisk kulturarv.³⁹ Mens det tradisjonelle med brostein i Flandern er spesifikt brosteinsbelagte bakker, så skal det undersøkes hvordan brostein generelt er flamsk kulturarv. I 1993 preserverte den flamske veiministeren Johan Sauwens nesten 34 kilometer med brostein i regionen, noe som ga brosteinen status som nasjonale monumenter.⁴⁰ *Cycling in Flanders* beskriver bakkene Oude Kwaremont, Koppenberg, Muur van Geeraldsbergen og Kemmelberg som flamsk kulturarv.⁴¹ Nettstedet skriver at Koppenberg har blitt listet som et nasjonalt monument.⁴² Det samme skjedde også med bakken Bosberg, som har blitt brukt i Omloop het Nieuwsblad siden 1950 og i Flandern rundt siden 1975. Mer spesifikt, så var det selve brosteinen i disse bakkene som ble listet som nasjonale monumenter.⁴³ Av denne grunnen ble brosteinssektorer som Paddestraat listet som nasjonale monumenter. *Cycling in Flanders* skriver at sektoren ble lagt til i Flandern rundt i 1973, og at grunnen til at den fortsatt har brostein i dag er fordi sykkelentusiastene kjempet for at den skulle få offisiell beskyttelse som en del av flamsk kulturarv.⁴⁴ Dette er noen eksempler på hvordan brostein har fått status som

---

³⁴ *Cycling in Flanders*, «Flanders, heartland of cycling».

³⁵ *Cycling in Flanders*, «The rainbow jersey is coming home».

³⁶ *Cycling in Flanders*, «Bergs & cobbles».

³⁷ *Cycling in Flanders*, «The Cobbled Climbs of the Ronde».

³⁸ *Cycling in Flanders*, «Bergs & cobbles».

³⁹ *Brussels Express*, «Belgian fries declared UNESCO cultural heritage».

⁴⁰ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 90-91.

⁴¹ *Cycling in Flanders*, «the 4K's».

⁴² *Cycling in Flanders*, «Koppenberg».

⁴³ *Cycling in Flanders*, «Ronde Van Vlaanderen - Red Loop».

⁴⁴ *Cycling in Flanders*, «Ronde van Vlaanderen - Yellow Loop».

flamsk kulturarv. Underproblemstillingen formuleres på følgende måte: Hvordan har brostein brukt i Flandern rundt fått status som kulturarv?

Introduksjon av utvalgte teoretiske perspektiver for oppgaven

Begrepshistorie

De teoretiske perspektivene jeg skal bruke i analysen for hovedproblemstillingen er hovedsakelig begrepshistorie og talehandlingsteori, men også litt om oppfinnelse av tradisjoner. Jeg skal først presentere kort hovedpunktene i begrepshistorie og talehandlingsteori. Deretter skal jeg gjøre det samme med oppfinnelse av tradisjoner, et teoretisk perspektiv som hovedsakelig brukes for oppgavens underproblemstillinger, særlig den første. I tillegg til disse tre teoretiske perspektivene, vil bøker om kulturarvsstudier brukes litt.

Av de sentrale figurene innenfor begrepshistorie, skal jeg forholde meg Reinhart Koselleck.⁴⁵ Han ledet et stort prosjekt innenfor tysk begrepshistorie, et flerbindsverk som heter *Geschichtliche Grundbegriffe*,⁴⁶ og som Koselleck refererer til som et leksikon i introduksjonen til prosjektet.⁴⁷ Leksikonet er ikke en uttømmende undersøkelse av alle slags begreper, men et begrenset utvalg på 130, senere redusert til 115. Utvalget er noe vilkårlig, men er nøye uttenkt for å besvare leksikonets sentrale tema. Dette er oppløsningen av den gamle samfunnsordningen og utviklingen av den moderne verdenen. Leksikonet studerer disse prosessene gjennom å spore historien til begreper, eksklusivt begreper brukt i det tyskspråklige Europa. Leksikonet studerer hvordan den moderne verdenen ble registrert gjennom språk, det vil si hvordan den ble forstått og artikulert gjennom begreper som fortsatt er i bruk i dag. Tidsperioden hvor disse prosessene fant sted kaller Koselleck for *Sattelzeit*,⁴⁸ som fant sted fra rundt 1750 til 1850.⁴⁹ Begreper i denne tidsperioden, kjent på norsk som sadeltiden,⁵⁰ ble formet av fire forskjellige prosesser, som er demokratisering, temporalisering, transformasjon av begreper til ideologier, og politisering. Imidlertid kan alle slags moderne begreper karakteriseres i varierende grad av disse prosessene, som har fellestrekk og påvirker hverandre.⁵¹

Et viktig teoretisk spørsmål som Koselleck diskuterer er hva som skiller det han kaller grunnbegreper, fra andre begreper. En klargjøring av hvilke kriterier som gjør at et begrep blir til et grunnbegrep, er en viktig teoretisk forutsetning for hans prosjekt.⁵² Helge Jordheim skriver at Koselleck har foreslått tre

---

⁴⁵ Jordheim, «Begrepshistorie som idéhistorisk praksis», 35.

⁴⁶ Jordheim, «Begrepshistorie som idéhistorisk praksis», 44.

⁴⁷ Koselleck, «Introduction and Prefaces to the *Geschichtliche Grundbegriffe*», 7.

⁴⁸ Koselleck, «Introduction and Prefaces to the *Geschichtliche Grundbegriffe*», 7-9.

⁴⁹ Koselleck, «Introduction and Prefaces to the *Geschichtliche Grundbegriffe*», 34.

⁵⁰ Jordheim, «Begrepshistorie som idéhistorisk praksis», 50.

⁵¹ Koselleck, «Introduction and Prefaces to the *Geschichtliche Grundbegriffe*», 15.

⁵² Koselleck, «Introduction and Prefaces to the *Geschichtliche Grundbegriffe*», 24.

kriterier for at et begrep kan bli til et grunnbegrep. Disse kriteriene er at et begrep er uutbyttbart, at det er omstridt, og at det har en indre temporal struktur.⁵³ I studiet av den historiske konteksten som et begrep brukes i, så blir begrepet til et grunnbegrep når alle involverte parter finner begrepet uunnværlig for å uttrykke seg. Alle parter må tolke det samme grunnbegrepet for å kunne forstå sin egen situasjon og være i stand til å handle. Grunnbegrepet blir dominant i bruk når det registrerer en minimal grad av fellestrekk mellom involverte parter, som erfaring ikke er mulig uten.⁵⁴ Det som gjør et begrep omstridt er at det er flertydig. Ord som ikke er begreper kan også være flertydige, men kan gjøres entydige gjennom definering. Dette er ikke tilfellet med ord som får status som begreper, hvor de forblir flertydige. Ett skille som Koselleck trekker mellom ord og begreper, er at førstnevnte kan defineres nøyaktig, og sistnevnte bare kan tolkes. Begreper har en historie som gjør de flertydige, hvor de inneholder et mangfold av historiske betydninger som har blitt innlemmet over tid.⁵⁵ Det siste kriteriet om en indre temporal struktur, innebærer at begreper peker mot både fortiden og fremtiden. I tillegg til å ha et mangfold av historiske betydninger som gjør et begrep omstridt og umulig å definere, så har begrepet en fremtidsrettet dimensjon. Det vil si at begrepet åpner opp muligheter for fremtiden, og kan forutse fremtidige hendelser og erfaringer.⁵⁶ Begreperes fremtidsrettede dimensjon innebærer at de ikke bare er indikatorer på historisk endring som registreres i begreper, men at de også faktorer i historisk endring. Koselleck beskriver begreperes indre temporale struktur med begrepsparet erfaringsrom og forventningshorisont. Førstnevnte har å gjøre med fortiden, hvor erfaringer akkumuleres i et samfunn i form av kollektivt minne. Sistnevnte er rettet mot fremtiden, hvor endringer i erfaringsrommet åpnet opp nye horisonter av forventninger, som motiverer handling som forsøker å produsere erfaringer som korresponderer med de nye forventningene.⁵⁷

Begrepshistorisk metode innebærer å behandle begreper historisk,⁵⁸ hvor begreper er forskningsobjektet for historisk analyse.⁵⁹ For Kosellecks leksikon er de utvalgte grunnbegrepene inngangen til å forstå historien i det tyskspråklige Europa fra omtrent 1750-1850.⁶⁰ For denne oppgaven vil begrepet *flandrien* være inngangen til å forstå det som hovedproblemstillingen dreier seg om. Koselleck skiller mellom to typer fremgangsmåter for analyse av begreper. En av dem er semasiologisk analyse, som tar i betraktning alle ordene som brukes for å betegne det samme betydningsinnholdet. Den andre fremgangsmåten er onomasiologisk analyse, som undersøker hvordan

---

⁵³ Jordheim, «Begrepshistorie som idéhistorisk praksis», 45.

⁵⁴ Koselleck, «Introduction and Prefaces to the Geschichtliche Grundbegriffe», 32.

⁵⁵ Koselleck, «Introduction and Prefaces to the Geschichtliche Grundbegriffe», 19-20.

⁵⁶ Koselleck, «Introduction and Prefaces to the Geschichtliche Grundbegriffe», 31.

⁵⁷ Jordheim, «Begrepshistorie som idéhistorisk praksis», 49.

⁵⁸ Koselleck, «Introduction and Prefaces to the Geschichtliche Grundbegriffe», 16.

⁵⁹ Jordheim, «Begrepshistorie som idéhistorisk praksis», 39.

⁶⁰ Koselleck, «Introduction and Prefaces to the Geschichtliche Grundbegriffe», 21.

flertydige begreper brukes for å betegne ulike ting og betydninger. Det er denne fremgangsmåten som jeg skal bruke mest i analysen.⁶¹

Presentasjon av talehandlingsteori

I tillegg til å være en sentral figur innenfor begrepshistorie,⁶² var Quintin Skinner også en sentral figur innenfor Cambridge-skolen, et viktig idéhistorisk miljø kjent for sin historiske tilnærming til idéhistorie, en tilnærming kjent som retningen kontekstualisme. Den sentrale figuren fra Cambridge-skolen som jeg skal forholde meg til når det gjelder talehandlingsteori er J. G. A. Pocock.⁶³ Både Skinner og Pocock er opptatt av språket og hvordan ytringer fungerer som talehandlinger. Tematisk er de mest opptatt av politisk tenkning gjennom historien.⁶⁴ En viktig innflytelse på Skinners talehandlingsteori er språkfilosofen J. L. Austin. I sin historieforskning er Skinner opptatt av hva en forfatter av en tekst mente med det de ytret. Dette innebærer å forstå den historiske konteksten som forfatteren fremførte talehandlinger i, hvor akkumulering av kunnskap om konteksten øker sannsynligheten for en nøyaktig forståelse av hvilke intensjoner forfatteren kan ha hatt.⁶⁵ Det er noen forskjeller mellom Skinner og Pocock i hva de vektlegger med effektene av en forfatters talehandlinger. Effektene av en ytring er dens perlokusjonære nivå, hvor Skinner er mest opptatt av de effektene som forfatteren kan ha intendert med fremførelsen av ytringen som en talehandling. Pocock er mest opptatt av de totale effektene som går utover forfatterens intenderte effekter.⁶⁶ Her er det viktige med talehandlinger deres plass i diskurser, hvor tekster virker på lesere og vekker responser som transformerer de fra leser til forfatter.⁶⁷

I introduksjonskapittelet til verket *Virtue, commerce, and history: essays on political thought and history, chiefly in the eighteenth century*, åpner Pocock med å diskutere at et skifte i oppmerksomhet har funnet sted i Cambridge-skolen, vekk fra intensjon og til fremførelse. Et tidlig mål med Skinners historiske metode var å gjenopprette intensjonene som forfattere utførte når de skrev tekster. Spørsmålet da var hva forfatteren intenderte med sine talehandlinger. Skinners nyere tekster på tiden hvor Pocock skrev dette kapittelet, reflekterte dette skiftet, hvor Skinner skriver at målet med hans metode er å spørre hva en forfatter gjorde. Ifølge Pocock åpner denne formuleringen opp for muligheter til å spørre om en forfatter visste hva de gjorde, et spørsmål som innebærer et skille mellom intensjon og effekt. Spørsmålet dreier seg ikke bare som en forfatters intensjon, men også de totale effektene som går utover det som forfatteren intenderte. Det er åpent og ukjent hvilke

---

⁶¹ Koselleck, «Introduction and Prefaces to the *Geschichtliche Grundbegriffe*», 19.

⁶² Jordheim, «Begrepshistorie som idéhistorisk praksis», 35.

⁶³ Krogh, «Cambridge-skolen: Metodekritikk og forskningsresultater», 53.

⁶⁴ Krogh, «Cambridge-skolen: Metodekritikk og forskningsresultater», 55-56.

⁶⁵ Krogh, «Cambridge-skolen: Metodekritikk og forskningsresultater», 61.

⁶⁶ Skinner, *Visions of Politics*, 11-12.

⁶⁷ Pocock, «Introduction: the state of the art.», 18.

perlokusjonære effekter en forfatters tekst har, når deres tekster som talehandlinger faktisk slutter, og hvorvidt ordene de skriver faktisk kan sies å være deres egne. I Pococks talehandlingsteori, er forfattere historisk situert innenfor bestemte språkunivers som former hvilke intensjoner som kan være tilgjengelige for dem, som de fremfører talehandlinger innenfor. Pocock bruker de lingvistiske begrepene *langue* og *parole* til å beskrive forholdet mellom språkuniverser og talehandlinger.⁶⁸ Språkuniverset utgjør konteksten som forfatterens talehandlinger må forstås ut ifra, hvor *paroles* tolkes i kontekst av *langues*. Pocock beskriver fremførelsen av en talehandling som å gjøre et trekk i et språkspill, hvor disse trekkene kan forstås som taktiske manøvrer. Disse trekkene skal ifølge Pocock studeres i kontekst av diskurser som forfattere inngikk i. Innenfor politisk filosofi som Pocock er opptatt av, dreier talehandlingsteori seg om hvilken forskjell tekster som *Fyrsten* og *Leviathan* gjorde for premissene som politisk diskurs ble ført på.⁶⁹

For denne oppgaven vil talehandlingsteori dreie seg om personer som Van Wijnendaele, men også avisen *Sportwereld*. Det vil undersøkes hva slags språkspill som var tilgjengelige for Van Wijnendaele og hans avis. Tilgjengelige språkspill formes blant annet av diskurser som forfattere inngår i, men også hvilke språk som forfattere er kjent med, hvor de fremfører trekk innenfor disse språkene. Spørsmålet om hva forfatteren gjorde, innebærer for Pocock å stille spørsmål til tekster som hvilken sak forfatteren ønsket å argumentere, eller hvilke handlinger eller normer forfatteren ønsket å legitimere eller de-legitimere. I tolkningen av forfatteres tekster som fremførelser av *paroles* i kontekst av *langues*, så er det flere mulige utfall, som at en teksts fremførelse ikke har noen virkning på de operative konvensjonene som språket består av. Et annet mulig utfall, som er viktigst i talehandlingsteori, er at en teksts fremførelse innoverer på og i språket, som fører til endringer i hvordan språket brukes, hvor teksten endrer premissene for språket som den ble fremført i. Det som studeres er hvordan de språklige trekkene fremført av forfatteren av slike tekster, kan ha omorganisert eller forsøkt å omorganisere mulighetene med språket som er tilgjengelige for forfatteren og hans medbrukere av språket. Ifølge Pocock utgjør svaret på dette en stor del av Skinners spørsmål om hva forfatteren gjorde.⁷⁰

Oppfinnelse av tradisjon

I samarbeid med Terence Ranger redigerte Eric Hobsbawm boken *The Invention of Tradition*. I en bok med mange bidragsytere, er det introduksjonskapittelet skrevet av Hobsbawm som er mest relevant for oppgaven, hvor han presenterer sin teori om oppfinnelse av tradisjoner. Hans hovedpoeng i dette kapittelet er at tilsynelatende gamle tradisjoner som vi tar for gitt å ha en lang historie, faktisk er ganske nye i opprinnelse, og er noen ganger oppfunnet. Hobsbawm bruker begrepet oppfunne

---

⁶⁸ Pocock, «Introduction: the state of the art.», 4-6.

⁶⁹ Pocock, «Introduction: the state of the art.», 14-15.

⁷⁰ Pocock, «Introduction: the state of the art.», 14-15.

tradisjoner i en bred forstand, hvor de inkluderer både tradisjoner som er oppfunnet, konstruert og formelt innført, og tradisjoner som har oppstått på mindre sporbare måter innenfor en kort tidsperiode. Han definerer oppfunne tradisjoner som praksiser av rituell eller symbolsk betydning som gjennom repetisjon innprenter verdier og normer i de praktiserende, noe som etablerer kontinuitet med fortiden. Ofte er det en utvalgt periode i fortiden som det forsøkes å etablere kontinuitet med, noe som typisk gjøres med antikken. Imidlertid trenger ikke den historiske perioden som det forsøkes å etableres kontinuitet med å være veldig gammel. Nye tradisjoner oppfinnes ofte i respons til nye situasjoner, og forsøker å referere til en fortid. De er forsøk på å strukturere livet innenfor noe kjent og uforanderlig.⁷¹ Oppfinnelser av tradisjoner skjer mest hyppig når rask transformasjon av samfunn svekker eller ødelegger de sosiale mønstrene som gamle tradisjoner var skapt i. Slike samfunnstransformasjoner har særlig funnet sted i moderniteten.⁷²

Om styrken til tradisjoner, skriver Hobsbawm at de har et omvendt forhold til pragmatiske konvensjoner eller ritualer. Hvis en tradisjon kan forsvares på pragmatisk grunnlag, så viser den svakhet. Når en tradisjon ikke lenger har noe pragmatisk bruk, så frigjøres den for symbolsk og rituell bruk. Oppfinnelse av en tradisjon innebærer at den ikke hadde noen opprinnelig pragmatisk bruk som forsvant, hvor Hobsbawm skriver at tradisjoner blir oppfunnet gjennom prosesser av formalisering og ritualisering. De tydeligste eksemplene på oppfunne tradisjoner kan identifiseres når en enkel aktør tar initiativ til å oppfinne en tradisjon. Det hjelper også at det skjer på en offisiell og seremoniell måte.⁷³ Oppfinnelse av tradisjoner betyr ikke nødvendigvis at gamle tradisjoner ikke lenger er tilgjengelige eller levedyktige, men at de gamle bevisst ikke brukes eller tilpasses. Oppfunne tradisjoner kan være bevisste brudd med fortiden, gjort på en innovativ måte som forsøker sosial forandring og transformasjon. Dette er distinkt fra gamle tradisjoner som er sterke og tilpasningsdyktige nok til at det ikke er noe behov for gjenopplivelse eller oppfinnelse av tradisjoner.⁷⁴ Hobsbawm deler oppfunne tradisjoner i perioden etter den industrielle revolusjonen inn i tre overlappende typer. Den første er de som etablerer eller symboliserer sosialt samhold eller medlemskap i grupper, ekte eller kunstige fellesskap. Den andre er de som etablerer eller legitimerer institusjoner, status eller relasjoner av autoritet. Den tredje er de hvor hovedformålet er sosialisering, innprenting av tro, verdisystemer og konvensjoner for oppførsel.⁷⁵

---

⁷¹ Hobsbawm, «Introduction: Inventing Traditions», 1-2.

⁷² Hobsbawm, «Introduction: Inventing Traditions», 4-5

⁷³ Hobsbawm, «Introduction: Inventing Traditions», 4.

⁷⁴ Hobsbawm, «Introduction: Inventing Traditions», 8.

⁷⁵ Hobsbawm, «Introduction: Inventing Traditions», 9.

Kulturarv

Med tanke på at *flandriens* er en viktig del av oppgavens hovedproblemstilling, og at brostein er en viktig del av oppgavens underproblemstillinger, så er det på sin plass med noen teoretiske poenger fra kulturarvsstudier. I boken *Heritage* definerer Peter Howard kulturarv bredt som alt man ønsker å konservere eller samle.⁷⁶ Han skriver at sport kan være en viktig del av et samfunns kulturarv.⁷⁷ Kulturarv finnes på alle slags skalaer, fra hjemmet til hele verdenen. Noen skalaer som vil være viktige for oppgaven er regional og nasjonal kulturarv.⁷⁸ I boken *The Geography of Heritage* skriver Brian Graham, G. J. Ashworth og J. E. Tunbridge at Belgia er et eksempel på hvordan mange forskjellige språkgrupper i en nasjonalstat hindrer bygging av en nasjonal kollektiv identitet.⁷⁹ Nasjonalisme har historisk vært den viktigste identitetskategorien for konstruksjon av kulturarv, men i Belgias tilfelle er det heller snakk om flamsk og vallonsk regional kulturarv. *Flandriens* kan karakteriseres som flamsk kulturarv, og det samme kan gjøres med brosteinsbelagte bakker i Flandern. I tillegg til nasjonalisme er også klasse og kjønn viktige identitetskategorier for kulturarv.⁸⁰ Det er et viktig skille mellom to hovedtyper av kulturarv. I boken *The Uses of Heritage*, skriver Laurajane Smith en vanlig oppfatning om kulturarv er at det er stort sett materielle ting som er gammelt, stort, monumentalt og estetisk tilfredsstillende. Diskursen rundt kulturarv vektlegger det materielle, men dette utelukker et viktig aspekt ved kulturarv som en kulturell og sosial prosess. Det som gjør materielle ting til kulturarv er ikke noen iboende kvaliteter eller egenskaper, men minner og kunnskaper assosiert med tingene, hvor de kan gis videre fra noen og mottas av andre. For Smith er all kulturarv i utgangspunktet immateriell, hvor det er de kulturelle og sosiale prosessene som materielle ting underlegges, som gjør at de blir til kulturarv.⁸¹ For denne oppgaven kan *flandriens* og brostein henholdsvis kategoriseres som immateriell og materiell kulturarv.

Nasjonsbygging gjennom sykkelporten og *flandriens*

Opprinnelsen til *flandriens*

Historien til begrepet *flandrien* er nært knyttet til den flamske frigjøringsbevegelsen, hvor begrepets bruk blant flamlendere i mellomkrigstiden formidlet flamsk identitet og stolthet. Det er usikkert nøyaktig når og hvor begrepet oppstod, men Stef Van Puyenbroeck mfl. skriver at begrepet kan spores

---

⁷⁶ Howard, *Heritage: Management, Interpretation, Identity* (London: Bloomsbury, 2003), 9.

⁷⁷ Howard, *Heritage: Management, Interpretation, Identity* (London: Bloomsbury, 2003), 88-89.

⁷⁸ Howard, *Heritage: Management, Interpretation, Identity* (London: Bloomsbury, 2003), 148.

⁷⁹ Graham, Ashworth og Tunbridge. *A geography of heritage : power, culture and economy* (London: Arnold, 2000), 47.

⁸⁰ Graham, Ashworth og Tunbridge. *A geography of heritage : power, culture and economy* (London: Arnold, 2000), 30.

⁸¹ Smith, *Uses of Heritage* (London: Routledge, 2006), 1-3.

tilbake til tidlig på 1900-tallet, hvor det hadde negative konnotasjoner. Begrepet ble brukt i Vallonia og Nord-Frankrike som en kortfattet beskrivelse på frekke sesongarbeidere fra Øst- og Vest-Flandern. Siden begrepets bruk spores tilbake til fransktalende områder, så kan vi anta at begrepet er fransk i opprinnelse, og derfor et låneord som ble tatt i bruk i det flamske språket. Begrepet fikk sin assosiasjon med sykling i 1913, hvor van Wijneldaele satte sammen et sykkellag av banesyklister for å konkurrere nasjonalt og internasjonalt. Flesteparten av lagets medlemmer kom fra Øst- og Vest-Flandern, og de hadde en aggressiv og røff kjøretil. I et arrangement på velodromen i Brussel, så fikk de en veldig negativ resepsjon av den fransktalende pressen. *Flandriens* ble karakterisert som usiviliserte villmenn.⁸² På den andre dagen til dette arrangementet, som var et seksdagersritt, så var *flandriens* involvert i et slagsmål.⁸³

Van Wijneldaele hadde et våpen for å snu de negative fremstillingene av *flandriens* i den fransktalende pressen til noe positivt. Dette var avisen *Sportwereld* som han var redaktør for.⁸⁴

I denne posisjonen jobbet han iherdig med å fremstille *flandriens* i et positivt og heroisk lys.

Flandriens for van Wijnendaele symboliserte essensen til det flamske folket. Hans ideal for hvordan *flandriens* skulle være, var at de er fattige, og har viljestyrke og utholdenhet til å ikke trenge taktikk for å vinne sykkelritt.⁸⁵ Dette idealet ble formet i årene før første verdenskrig.⁸⁶ Sykling i Flandern tidlig på 1900-tallet var mest populært i provinsene Øst- og Vest-Flandern, i noe større grad i Vest-Flandern. Det var disse provinsene som begrepet *flandrien* opprinnelig var begrenset til. Fram til rundt 1920-tallet, var *flandriens* forbilder for disse to provinsene i Flandern, hvor de som prototyper formet lokalbefolkningens identitet.⁸⁷ Begrepet *flandrien* kan i denne perioden karakteriseres som en kulturell identitet på et subregionalt nivå for syklister fra Øst- og Vest-Flandern. Van Wijnendaele var veldig tydelig på at *flandriens* bare kunne komme fra disse provinsene. Hans oppfatning om flamlendere utenfor disse provinsene, var at de ikke var tøffe nok.⁸⁸

Oppfatningen om den unike tøffheten til befolkningen i disse to provinsene, kan ha noe å gjøre med begrepets opprinnelse som en beskrivelse på sesongarbeidere fra de samme provinsene. Gilles Comte, redaktør for det franske magasinet *Vélo*, beskriver Vest-Flandern på starten av 1900-tallet som et dødt land, hvor unge mennesker var fordømt til et liv i elendighet. De syklet over grensen til Nord-Frankrike for å høste rødbeter. En relativt større grad av fattigdom og elendighet sammenlignet med resten av Flandern, kan ha formet den unike tøffheten, hvor mangler på økonomiske muligheter i Øst-

---

⁸² Van Puyenbroeck, mfl., «Can Cancellara Really be a Flandrien?», 14-15.

⁸³ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 15.

⁸⁴ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 16.

⁸⁵ Van Puyenbroeck, mfl., «Can Cancellara Really be a Flandrien?», 15.

⁸⁶ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 306.

⁸⁷ Van Puyenbroeck, mfl., «Can Cancellara Really be a Flandrien?», 15.

⁸⁸ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 305.

og Vest-Flandern gjorde arbeid andre steder nødvendig, noe som også krevde mye sykling for å reise fra og til jobben.⁸⁹

I formidling av karakteristikkene til *flandriens*, hentet van Wijnendaele inspirasjon fra flamsk litteratur. Han var særlig kjent med verkene til Hendrik Conscience, som ble kastet ut av hjemmet av sin franskfødte far for å ha skrevet en bok på det flamske språket, et vulgært språk ifølge faren. Det var ikke bare faren som reagerte på dette valget, hvor Cossins skriver at i tillegg til å skandalisere familien sin, så skandaliserte Conscience samfunnet sitt. I 1838 utga Conscience den historiske romanen *De Leeuw van Vlaanderen* (Løven av Flandern). I denne romanen formidles karakteristikkene til det flamske folk, hvor de er hardtarbeidende, tøffe, viljesterke, og stolte av sitt land og arv. Consciences roman var en modell for hvordan van Wijnendaele formet sitt ideal for hvordan *flandriens* skulle være, hvor særlig karakteristikk som viljestyrke og tøffhet ble innlemmet i begrepet *flandrien*. Målet var at *flandriens* skulle gi Flandern sine egne sportshelter, og dette var også en viktig motivasjon bak grunnleggelsen av Flandern rundt. Profilen til flamske sykkelritt måtte heves for å skape en arena som sportshelter kunne dukke opp fra.⁹⁰ Flandern rundt ga Flandern et sykkelritt som kunne måle seg med Liege-Bastogne-Liege i Vallonia og Paris-Roubaix i Frankrike.

Kontroversene rundt *flandriens* i den fransktalende pressen, fortsatte etter første verdenskrig. I 1920-utgaven av seksdagersrittet i Brussel, så fikk *flandriens* konkurrentene til å velte med vilje, hvor den fransktalende pressen karakteriserte deres kjørestil som voldelig og usportslig. Van Wijnendaeles *Sportwereld* avfeide pressens kritikk av *flandriens* som typisk klassehat fra den fransktalende eliten i Vallonia og Brussel mot arbeidere og fattige i de nedre klassene i Flandern. Imidlertid medgikk *Sportwereld* at deres *flandriens* burde bli litt mer siviliserte. Det var på en slik type partisk måte at avisen jobbet med å snu negative fremstillinger av *flandriens* i den fransktalende pressen til det motsatte. Den flamske pressens entusiasme for sine *flandriens* bidro til fremstillingen av de som fartsgale djevler, men dette betydde noe annet i Flandern enn i Vallonia.⁹¹ Etter stor suksess i Europas største seksdagersritt, tok van Wijnendaeles sine *flandriens* til Amerika etter første verdenskrig, hvor de dominerte seksdagersrittene der. Banesykling opplevde en nedgang fra midten av 1920-tallet, hvor van Wijnendaele flyttet fokuset til landeveissykling.⁹²

Pocock skriver om talehandlingsteori at en forfatters praktiske situasjon inkluderer relasjoner mellom sosiale klasser. Her er den flamske pressen med *Sportwereld* i spissen representanter for arbeiderklassen i Belgia, som stort sett er flamlendere, mens den fransktalende pressen er

---

⁸⁹ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 14.

⁹⁰ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 301.

⁹¹ Delheye og Knuts, «Sport, Work and the Professional Cyclist in Belgium, 1907-40», 162.

⁹² Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 306.

representanter for eliten, som stort sett er vallonere. De karakteristikkene som vallonere anser som negative, anser flamlendere som positive og noe og være stolte av. I tillegg til relasjoner mellom sosiale klasser, skriver Pocock at forfatterens praktiske situasjon også inkluderer den lingvistiske situasjonen.⁹³ Woodland skriver at aristokratene i Brussel på 1800-tallet hadde ingen interesse av å lære det flamske språket, siden det ikke hadde statusen til fransk som verdensspråk. Aristokratenes talehandlinger som gjaldt det flamske språket, reflekterte i stor grad relasjonene mellom sosiale klasser. Mens fransk var språket av opplysning og litteratur, karakteriserte de flamsk som stygt og ubrukelig, hvor selv ikke språkets bruk i Nederland var verdt innsatsen med å lære det, i stor grad på grunn av det tapte slaget 1813.⁹⁴ Van Wijnendaele merket disse holdningene til sitt eget språk når han i ung alder jobbet for fransktalende familier som bodde ved den vest-flamske kysten til Nordsjøen. Han slet med å forstå språket deres og følte seg ydmyket over hvordan de behandlet han.⁹⁵

Van Wijnendaele kunne gjennom *Sportwereld* kommunisere med det flamske folket på en måte som var samlende og fellesskapsbyggende. Et viktig formål med avisen var at det å snakke til det flamske folket på deres eget språk, skulle gi de selvtillit som flamlendere.⁹⁶ Van Wijnendaele ville ikke bare at *Sportwereld* skulle promotere sykling, men også bidra til frigjøringen av det flamske folket, hvor deres språk og kultur hadde vært undertrykt siden 1830-tallet. Offisiell status som nasjonalspråk ved siden av fransk i 1898, gjorde ikke slutt på undertrykkelsen. *Sportwereld* hadde mye arbeid å gjøre med å promotere bruken av språket.⁹⁷ Undertrykkelsen skjedde blant annet gjennom at de fransktalende lederne av det nasjonale sykkelforbundet nektet å bruke det flamske språket som halve landet snakket, hvor van Wijnendale har sagt i ettertid at *Sportwereld* førte en ti-års krig mot sykkelforbundet, som de endte opp med å vinne.⁹⁸

Sportwerelds promotering av det flamske språket var en del av ambisjonen om å bygge et sterkt Flandern. Det tok 60 år etter Consciences roman for språket å bli offisielt likestilt med Fransk, men språket manglet kulturell status. Consciences avgjørelse om å skrive på det flamske språket, kan karakteriseres som en talehandling, fordi språket i seg selv åpnet opp nye muligheter av perlokusjonære effekter.⁹⁹ Som forfattere, kan det sies at Conscience gjorde det samme i romanen og andre litterære verker som van Wijnendaele gjorde med *Sportwereld* over 70 år senere, som var å promotere det flamske språket. En tydelig effekt av Consciences avgjørelse var at det ikke ble regnet

---

⁹³ Pocock, «Introduction: the state of the art.», 14-15.

⁹⁴ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 13-14.

⁹⁵ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 18.

⁹⁶ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 27.

⁹⁷ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 300-301.

⁹⁸ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 27.

⁹⁹ Pocock, «Introduction: the state of the art.», 4-6.

som skandaløst å skrive på det flamske språket tidlig på 1900-tallet. Språket manglet bare kulturell status, hvor det var opp til van Wijnendaele og *Sportwereld* å kjempe for språkets godkjennelse.

Ved å bruke Consciences roman som modell for *flandriens*, innoverte van Wijnendaele på kjente språkspill om det flamske folkets karakteristikk, hvor disse karakteristikkene ble assosiert med sykling, hvor *flandriens* som syklist symboliserer essensen til det flamske folk. Dette gjorde *flandriens* sentrale i frigjøringsbevegelsen og i ambisjonen om å bygge et sterkt Flandern som er stolte av sitt språk og kultur. Van Wijnendaele innoverte også på et annet språkspill, som har å gjøre med det som Pocock skriver om hvordan den språklige situasjonen inkluderer relasjoner mellom sosiale klasser.¹⁰⁰ Ved å adoptere *flandrien* til en sykkelkontekst, og promotere denne assosiasjonen aktiv gjennom blant annet *Sportwereld*, så endret van Wijnendaele premissene som diskursen rundt *flandriens* ble ført på. *Flandriens* var ikke lenger definert av den fransktalende befolkningen i Nord-Frankrike og Vallonia, eller av Belgias fransktalende presse. *Flandriens* ble til symboler på flamsk identitet, hvor de gjennom sykkelporten som medium uttrykte det flamske folkets karakteristikk.¹⁰¹ Van Wijnendaele oppfant en ny tradisjon, og Hobsbawn skriver at tradisjoner kan oppfinnes for å forsøke sosial transformasjon og forandring. Han skriver også at en vanlig type oppfunnet tradisjon er de som symboliserer et forestilt felleskap,¹⁰² noe som er tilfellet med *flandriens* og det flamske folket. Med tanke på deres sentrale rolle i den flamske frigjøringsbevegelsen, så er det er tydelig hvordan begrepet *flandrien* ble politisert og ideologisert fra begynnelsen. Ved å bli til forbilder gjennom sykkelporten, skulle *flandriens* inspirere det flamske folket til å bygge et sterkt Flandern, fri fra språklig og kulturell undertrykkelse.¹⁰³

Odile Defraye og Cyrille van Hauwaert – forløpere til *flandriens*

De første store flamske syklistene oppnådde sin forbildestatus før Flandern rundt eller *flandriens* eksisterte. Etter nedgangsperioden tidlig på 1900-tallet, tok Odil Defraye et stort steg i gjenreisningen av Belgisk sykling. Som mange flamlendere på denne tiden, flyktet han elendigheten i nord, og søkte bedre karrieremuligheter sørover. Han hadde en typisk arbeiderklassebakgrunn, hvor han jobbet på kostfabrikk og vant lokale sykkelritt. I den tiende utgaven av Tour de France i 1912, fikk han muligheten til å konkurrere for det franske laget Alcyon. Tildelt rollen som lagkamerat, endte han opp med å vinne rittet, og returnerte til sin hjemby i Vest-Flandern som en helt. Lenge undertrykt av vallonere sør i landet, ga Defraye flamlendere troen på at de kunne oppnå noe som region, og ha noe å være stolte av. Defraye viste også en mulig vei ut av fattigdom, hvor han tjente mer som syklist på

---

¹⁰⁰ Van Puyenbroeck, mfl., «Can Cancellara Really be a Flandrien?», 14-15.

¹⁰¹ Pocock, «Introduction: the state of the art.», 14.

¹⁰² Hobsbawm, «Introduction: Inventing Traditions», 8.

¹⁰³ Koselleck, «Introduction and Prefaces to the Geschichtliche Grundbegriffe», 15.

noen få år enn fabrikkarbeidere tjener på flere tiår.¹⁰⁴ Som den første belgier til å vinne Tour de France, førte Defraye til en stor popularitetsvekst for sykling i Belgia, særlig i Flandern.¹⁰⁵

Defraye gjenreiste ikke Belgisk sykling på egenhånd, selv om Tour de France overgår alt annet i prestisje. Andre flamske syklister tidlig på 1900-tallet vant også langdistanse-sykelritt i Frankrike, som bidro til gjenreisningen av Belgisk sykling.¹⁰⁶ Den andre store flamske syklisten før Flandern rundt var Cyrille van Hauwaert, som van Wijnendaele idoliserte.¹⁰⁷ Som Defraye var han fra Vest-Flandern, og det var viktig for van Wijnendaele at Flanderns største syklister også skulle ha et stort sykkelritt for å måle seg med Liege-Bastogne-Liege i Vallonia.¹⁰⁸ Van Hauwaert og Defraye kom fra den nye generasjonen av belgiske syklister som etablerte seg gjennom å konkurrere i de uformelle gaterittene i landsbyer og landsbygder.¹⁰⁹ I 1907 kom van Hauwaert på andre plass i Paris-Roubaix og vant Bourdeaux-Paris. Året etter vant han begge endagsrittene. Fra en arbeiderklassebakgrunn, gjorde suksessen van Hauwaert velstående, noe som viste sykkelportens muligheter for sosial mobilitet for arbeiderklassen og andre lavere samfunnsklasser i Flandern. Van Hauwaerts suksess i Frankrike gjorde han til en sportshelt, og banet veien for at flamske syklister som Defraye senere skulle få muligheten til å konkurrere for franske lag som Alcyon. Han ble æret med tittelen løven av Flandern, som refererer til Flanderns våpenskjold,¹¹⁰ men også til Consciences roman som hadde så stor innflytelse på van Wijnendaeles *flandriens*.¹¹¹ Ifølge historikeren Rik Vanwalleghem hadde van Hauwaert en betydelig virkning på sykkelportens popularitet i Belgia. Fra 1907 til 1912 økte antall lisensierte syklister fra 125 til mer enn 4000, og antall velodromer fra seks eller syv til mer enn 40. Sykkelsportens økende popularitet åpnet for kommersielle muligheter, hvor de Maeght var tidlig med å utnytte dette når han ledet grunnleggelsen av *Sportwereld* etter Defrayes seier i Tour de France.¹¹²

I likhet med Defraye, fikk van Hauwaert aldri muligheten til å delta i Flandern rundt. Defrayes lag Alcyon forbydde belgiske syklister de sponset å delta i Flandern rundt i de første årene på grunn av de farlige veiene.¹¹³ Mange av disse veiene er nå asfalterte, hvor Woodland skriver at brosteinen som brukes nå bare er relikvier fra en tid hvor veienes underlag var mye verre sammenlignet med i dag.¹¹⁴

---

¹⁰⁴ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 20-24.

¹⁰⁵ Delheye og Knuts, «Sport, Work and the Professional Cyclist in Belgium, 1907-40», 156.

¹⁰⁶ Delheye og Knuts, «Sport, Work and the Professional Cyclist in Belgium, 1907-40», 156-157.

¹⁰⁷ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 20.

¹⁰⁸ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 28.

¹⁰⁹ Delheye og Knuts, «Sport, Work and the Professional Cyclist in Belgium, 1907-40», 156.

¹¹⁰ Delheye og Knuts, «Sport, Work and the Professional Cyclist in Belgium, 1907-40», 154-156.

¹¹¹ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 301.

¹¹² Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 27.

¹¹³ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 32.

¹¹⁴ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 42.

Woodland beskriver veiene i den første utgaven av sykkelrittet som råtné.¹¹⁵ Van Hauwaerts lag La Francaise delte Alcyons redsel for de flamske veiene, hvor nesten alle de flamske stjernene ble nektet muligheten til å konkurrere i sitt eget store sykkelritt. Det var ikke mye publisitet for franske lag å få i sykkelrittet på denne tiden, hvor de dårlige veiene i løypen gjorde at risikoen ikke var verdt det.¹¹⁶ De få belgierne for franske lag som fikk delta var ikke store navn utenfor Belgia som van Hauwaert og Defraye, noe som resultatene til den første,¹¹⁷ og den andre utgaven viser.¹¹⁸

Til tross for sportsheltstatusen til van Hauwaert, møtte sykkelportens økende popularitet mye motstand i Belgia. Den vallonske provinsen Hainaut beskattet konkurranser i 1909 for å bremse sportens vekst. Det var helsemessige og moralske bekymringer over sportens økende kulturelle innflytelse, hvor en vanlig oppfatning var at konkurranse er helsefarlig. Den katolske kirken var også kritisk til sykkelporten, hvor de mente gjorde at menn forsømmet familie og tro for sjelløse anstrengelser. Samme år som den første utgaven av Flandern rundt i 1913, ble en katolsk kortroman publisert, som handlet som en katolsk ung mann som forlater sin landsby for å satse på sykling, og ender opp med å miste livet i en konkurranseulykke. For den katolske kirken, så representerte sykkelporten fremveksten av det moderne massesamfunnet, noe som truet den tradisjonelle samfunnsordenen av familie og tro. Mens kritikerne anså sykkelporten som skadelig for sosial mobilitet for lavere samfunnsklasser, ledet van Wijendaele innsatsen med å fremme sportens positive sosiale verdier. Van Wijendaele argumenterte at sykkelritt bygger viktige egenskaper for suksess i livet som mot og viljestyrke, og at suksess i sporten gjorde syklistene til eksemplarer på sosial mobilitet.

På dette området om sportens sosiale verdier, var det stor enighet mellom den flamske og den fransktalende pressen, men det var også noen viktige forskjeller. For van Wijendaele var det eksklusivt *flandriens* som ble hans eksempler, men de var mer enn bare eksempler på positiv sosial mobilitet. Gjennom *Sportwereld* konstruerte han de som symboler på en flamsk identitet, hvor en viktig motivasjon for dette var den flamske frigjøringsbevegelsen. I tillegg til å gi flamlendere noe å være stolte av, skulle *flandriens* slik de ble fremstilt stimulere sosial og kulturell fornyelse for å bygge et sterkt Flandern. Det var en totrinnsprosess i hvordan sykkelporten promoterte positive sosiale verdier. For det første promoterte sporten positive verdier i sykkelryttere, ved å gi de livsnyttige egenskaper som mot og viljestyrke. Det neste trinnet er van Wijendaeles jobb, som er å kommunisere gjennom *Sportwereld* på en måte som promoterte *flandriens* til massene, hvor flamlendere kan identifisere seg med dem og bli inspirert.¹¹⁹

---

¹¹⁵ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 29.

¹¹⁶ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 302-303.

¹¹⁷ Firstcycling, «Ronde van Vlaanderen – 1913».

¹¹⁸ Firstcycling, «Ronde van Vlaanderen – 1914».

¹¹⁹ Delheye og Knuts, «Sport, Work and the Professional Cyclist in Belgium, 1907-40», 160-161.

Det var en tydelig intensjon med *Sportwereld* at talehandlinger om flamske syklistere skulle ha en positiv effekt på flamlendere som leste avisen. Van Wijnendaele inngikk i en diskurs om hvorvidt sportens sosiale verdier er positive eller negative. Om den kritiske siden i denne diskursen, så kan den katolske kortromanen tolkes som en talehandling som forsøkte å de-legitimere sporten, hvor den intenderte effekten er at en karriere som profesjonell syklist blir et mindre appellerende karrierevalg for flamlendere som bor på landet. På den andre siden forsøkte tilhengere av sportens økende popularitet som van Wijnendaele å legitimere sporten, hvor forløpere til *flandriens* som van Hauwaert, og senere *flandriens*, ble fremstilt i *Sportwereld* og andre aviser som eksemplarer på sportens positive sosiale verdier.¹²⁰ Som Pocock skriver om talehandlingsteori, så er disse forsøkene på de-legitimering og legitimering språklige trekk. Med tanke på at det var en vanlig oppfatning på denne tiden at konkurransesykling var helsefarlig, så kan det sies at kritikerne av sportens økende popularitet ikke endret premissene for språket deres talehandlinger ble fremført i. Deres talehandlinger var derimot i henhold til etablerte oppfatninger.

Det som van Wijnendaele og andre journalister i Belgia gjorde var å innovere på språket ved å knytte konkurransesykling til positiv sosial mobilitet og bygging av livsnyttige egenskaper. Dette lyktes de med, og kritikerne fant ingen gode mottrekk som kunne hindre legitimeringen av sykkelporten. Om rollen til tilhengere og kritikere i diskursen om sportens økende popularitet, påpeker Pocock at historien om diskurser ikke er det samme som historien om mentaliteter eller bevissthet.

Talehandlingsteori privilegerer altså elitene i en viss grad, og dette passer bra med livshistorien til van Wijnendaele, hvor han gjennom sin rolle i sykkelporten bevegde seg fra arbeiderklassen til å bli en del av Flanderns elite.¹²¹ Som en del av den flamske eliten, hadde han et ansvar om å utdanne massene av arbeiderklasseflamlendere, hvor sykkelporten spilte en viktig rolle for dette.¹²² Rollen som sykkelporten spilte kan vi se i hvordan han skrev om forløpere til *flandriens* som van Hauwaert, og senere *flandriens*.

Van Hauwaert var van Wijnendaeles første prosjekt for å konstruere et symbol på flamsk identitet. I en av sine første artikler som sportsjournalist, skrev van Wijnendaele om van Hauwaert så tidlig som i 1909, før *Sportwereld* eksisterte. Han beskrev van Hauwaert som en viljesterk og lojal sønn som bodde med faren sin i en vest-flamsk landsby. Landlig opprinnelse var et tema som dukket opp jevnlig i de neste tiårene, ikke bare for forløpere til *flandriens* som van Hauwaert, som hadde sin storhetstid før begrepet *flandrien* ble assosiert med sykling, men også for *flandriens* generelt. De viktigste egenskapene som ble vektlagt med van Hauwaert i den flamske pressen i tillegg til hans landlige

---

¹²⁰ Pocock, «Introduction: the state of the art.», 14.

¹²¹ Pocock, «Introduction: the state of the art.», 17-18.

¹²² Delheye og Knuts, «Sport, Work and the Professional Cyclist in Belgium, 1907-40», 161.

opprinnelse, var hans viljestyrke og ydmykhet. Van Hauwaert endte sin sykkelkarriere i 1914, og begynte å jobbe som sykkelagent. I 1953 fortalte han sportsjournalisten Achiel van den Broeck at det var hans jernviljestyrke som var grunnen til hans oppgang fra arbeiderklassen til en respektabel posisjon i det flamske borgerskapet som en suksessfull entreprenør i sykkelindustrien.¹²³

I van Wijnendaeles beskrivelse av van Hauwaert i 1909, kan vi se hvordan karakteristikken til begrepet *flandrien* tok form i årene før det fikk sin assosiasjon med sykling.¹²⁴

Som det flamske folket i Consciences roman,¹²⁵ ble van Hauwaert karakterisert som viljesterk, en egenskap som noen år senere karakteriserte *flandriens*. Han ble også karakterisert som ydmyk,¹²⁶ en egenskap som karakteriserte helten i en katolsk sykkelroman utgitt i 1915. Denne romanen ble skrevet av en pro-flamsk forfatter som i diskursen om sykkelidrettens økende popularitet, sto på motsatt side av den katolske kortromanen noen år tidligere.¹²⁷ Det var ikke bare karakteristikker i *flandriens* som viljestyrke og ydmykhet, som ble formet i disse årene før begrepet fikk sin assosiasjon med sykling. Noen annet som ble formet i disse årene var statusen til *flandriens* som symbol på flamsk identitet. Det som van Hauwaert og Defraye hadde til felles var at deres suksess hadde store effekter på flamlenderes erfaringsrom. Flamlendere fikk mer selvtillit og begynte å tro på seg selv, noe som åpnet nye horisonter av forventninger om at de kunne utrette noe i fremtiden. *Flandriens* videreførte denne prosessen av temporalisering som begynte med forløperne, hvor deres prestasjoner, og fortellingene om de i *Sportwereld* og andre steder, formet flamlenderes forventningshorisont.¹²⁸

De første vinnerne av Flandern rundt

Paul Deman og Marcel Buysse

Med de største stjernene for franske lag utestengt, måtte nye symboler på flamsk identitet skapes når den første utgaven av Flandern rundt rullet av gårde i 1913. Paul Deman ble den første mesteren av Flandern rundt, og kopierte van Hauwaerts bragder i Frankrike ved å vinne Bourdeaux-Paris året etter og Paris-Roubaix i 1920.¹²⁹ Måten som han vant den første utgaven på var i et spurtoppgjør mellom en gruppe på syv konkurrenter.¹³⁰ Han fikk ikke muligheten til å forsvare seieren i den andre utgaven i 1914, fordi han hadde byttet lag til Alcyon.¹³¹ Deman var født i Rekkem,¹³² en del av byen Menen i

---

¹²³ Delheye og Knuts, «Sport, Work and the Professional Cyclist in Belgium, 1907-40», 171-172.

¹²⁴ Delheye og Knuts, «Sport, Work and the Professional Cyclist in Belgium, 1907-40», 171-172.

¹²⁵ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 301.

¹²⁶ Delheye og Knuts, «Sport, Work and the Professional Cyclist in Belgium, 1907-40», 171-172.

¹²⁷ Delheye og Knuts, «Sport, Work and the Professional Cyclist in Belgium, 1907-40», 169.

¹²⁸ Koselleck, «Introduction and Prefaces to the Geschichtliche Grundbegriffe», 31.

¹²⁹ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 29.

¹³⁰ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 302.

¹³¹ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 303.

¹³² Cycling Archives, «Paul Deman».

Vest-Flandern, og som van Hauwaert ble han entreprenør i sykkelindustrien etter at han la opp.¹³³ Under første verdenskrig jobbet han i motstanden mot de tyske okkupantene, hvor han sendte informasjon til de allierte maktene. Når tyskerne oppdaget han, ble han nesten henrettet hvor våpenhvilen reddet han. Krigsfortellinger om Deman vokste til en legende, hvor det gikk rykter om at han bar meldinger til de allierte i en gulltann, og at han ble arrestert av tyskerne på sitt 13. oppdrag.¹³⁴ Ifølge Cossins var det på hans 15. oppdrag at han ble arrestert.¹³⁵

Det var ett unntak fra det store fraværet av flamske stjerner i den andre utgaven av Flandern rundt. Marcel Buysse trosset forbudet til sin lagsponsor Alcyon for å hedre ett løfte han hadde gitt.¹³⁶ Etter å ha vunnet seks etappeseiere og en tredjeplass sammenlagt i Tour de France året før, satset Buysse på at han kunne stille til start i Flandern rundt og konkurrere uten at Alcyon kunne gjøre noe som helst med det. Han fikk rett i det, og vant sykkelrittet som den eneste syklisten fra Alcyon. Van Wijnendaele satte stor pris på at den andre utgaven fikk en verdig vinner i Buysse, men han var skuffet over å se så mange annenrangssyklister i fraværet av nesten alle stjernene, og tvilte på om *Sportwereld* var i stand til å fortsette å finansiere rittet i fremtiden.¹³⁷ Buysse seier fikk lite oppmerksomhet i Frankrike, hvor Desgranges avis *L'Auto* bare skrev en setning om at Buysse vant rittet for Alcyon.¹³⁸ Buysse hadde et omdømme som en god spurter, og han vant på samme måte som Deman året før, men denne gangen ved å vinne et spurtoppgjør mellom en gruppe på åtte konkurrenter.¹³⁹

Henri van Lerberghe

På andreplass bak Buysse kom Henri Vanlerberghe, som i 1919 vant den tredje utgaven når rittet returnerte etter første verdenskrigs slutt. Han deltok også i den første utgaven, hvor en ødelagt pedal hindret han fra å kjempe om seieren. Van den Broeck, som var kollega av van Wijnendaele i *Sportwereld* i nesten et halvt århundre, beskrev Vanlerberghe som en av de prototypiske *flandriens*. I startområdet til 1919-utgaven ropte han til alle deltagerne at kan skulle kjøre de i senk. Vanlerberghe tilbrakte krigen som soldat på Vestfronten, en erfaring som for mange flamlendere var viktig for den flamske frigjøringsbevegelsen.¹⁴⁰ Mange flamske soldater døde under krigen for et land som ikke respekterte de nok til å gi dem ordrer på deres språk. Fransk var det eneste språket som flamske soldater hørte fra sine overordnede, og det var en voksende følelse under krigen at hvis flamlendere var gode nok til å ofres for Belgia, så var også språket deres godt nok for Belgia. Flamlendere utgjorde

---

¹³³ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 33.

¹³⁴ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 31-33.

¹³⁵ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 304.

¹³⁶ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 32.

¹³⁷ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 302-303.

¹³⁸ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 306.

¹³⁹ Firstcycling, «Ronde van Vlaanderen – 1914».

¹⁴⁰ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 34.

omtrent 65 % av soldatene på Vestfronten, og det gjorde vondt verre at døde flamske soldater fikk gravsteiner ble fransk inskripsjon.¹⁴¹

I denne første utgaven etter første verdenskrigs slutt som Vanlerberghe vant, så var den store favoritten Jules Vanhevel, som vant det flamske mesterskapet dette året. I likhet med Vanlerberghe, tilbrakte Vanhevel første verdenskrig i skyttergravene på Vestfronten. Etter å ha fraktet meldinger på sykkel, sluttet han seg etter hvert til bombekastingsbrigaden, hvor han endte opp med å bli skadet. Vanhevel anså sine motstandere som sjanseløse til å slå han, noe som han fortalte også til Vanlerberghe, som svarte tilbake med et løfte om å kjøre han av hjulet sitt. Til konkurrentenes forbauselse, så gjorde han nettopp dette 120 kilometer fra mål, stort sett i motvind. Vanlerberghe hadde en tendens til å gå i lange og selvdestruktive utbrudd, hvor konkurrentene ikke tok hans vannersjanser alvorlig og forventet at han skulle gå tom for krefter alene i kampen mot vinden.¹⁴² Denne tendensen gjorde at han var kjent som dødsrytteren fra Lichtervelde. Som han ropte til alle deltagerne i startområdet, så skulle han kjøre konkurrentene til døden, eller dø selv i forsøket.¹⁴³

Vanlerberghes innsats produserte mange fortellinger som har gjort 1919-utgaven kjent. Når hans soloutbrudd etter hvert gjorde han svak og sulten slik konkurrentene hadde forventet, så fant han på noe lureneri som gjorde at han unngikk den typiske kollapsen. 1914-vinneren Buysse hadde en hjelper langs veien som skulle levere han mat. Imidlertid hadde Vanlerberghe et godt forsprang på Buysse, og tok seg tid til å overtale hjelperen om at Buysse hadde stått av rittet og at det var best at maten ikke ble bortkastet. Noen minutter senere dukket Buysse opp, men han kunne ikke gjøre noe med at Vanlerberghe hadde lurt seg til maten hans. Med nok næring til å holde unna for konkurrentene til mål, så dukket det opp en annen utfordring som truet Vanlerberghes forsprang. Et tog stoppet opp og blokkerte veien som han måtte passere for å komme seg til mål. Ifølge Woodland var det sannsynligvis ingen journalister til stede når dette fant sted, hvor det de skrev om hvordan Vanlerberghe kom seg forbi toget ligger nærmere skjønnlitteratur enn sakprosa. Legendene som ble skapt om denne hendelsen var at Vanlerberghe klatret opp til en av togvognene, tok seg selv og sykkelen gjennom en dør og forbi overraskede passasjerer, og hoppet med sykkelen ned fra en dør på den andre siden av togvognen.

Uansett hva som faktisk skjedde, så hadde han et forsprang på 14 minutter når han nådde mållinjen på velodromen i Gentbrugge,¹⁴⁴ en del av byen Gent.¹⁴⁵ Imidlertid kan forspranget når han ankom

---

¹⁴¹ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 15-16.

¹⁴² Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 34-36.

¹⁴³ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 304-305.

¹⁴⁴ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 36.

¹⁴⁵ Christensen, «Ghosts of the Peloton: Henri Van Lerberghe, the Death Rider of Lichtervelde», *Cyclingtips*. 03.05.2020. <https://cyclingtips.com/2017/03/ghosts-peloton-henri-van-lerberghe-death-rider-lichtervelde/>

målbyen ha vært enda større, hvor journalisten van den Broeck har fortalt at i stedet for å sykle inn på velodromen for å komme i mål, så syklet Vanlerberghe heller innom en kafe og bestilte en øl, deretter en øl til. Velodromens direktør måtte sende en assistent til kafeen for å hente Vanlerberghe for å komme til mål, hvor han fikk kjørt en æresrunde. Dette hendelsesforløpet skal ha funnet sted i løpet av bare noen få minutter, og ifølge Woodland er det eneste historiske faktumet i fortellingen at Vanlerberghe ropte til publikumet på velodromen at alle kan dra hjem og returnere morgenen etter, fordi han har en halv dags ledelse på konkurrentene. Resten av fortellingen, som spørsmål om hvor mange øl han kan ha drukket, om det er mulig å bli full nok på så kort tid til å trenge hjelp av en assistent for å holde seg oppe, eller om noen faktisk måtte hente han på kafeen, kan ikke bevises som historiske fakta. Bilder fra Vanlerberghe's æresrunde på velodromen viser at han gikk ved siden av sykkel og ble støttet av en assistent, tilsynelatende for å holde balansen. Ifølge historikeren Fer Schroeders ble fortellingen oppfunnet av Achiel Buysse på 1950-tallet, hvor han jobbet for avisen *Het Nieuwsblad*. Vanwalleghem omtaler denne fortellingen som et eksempel på hvordan anekdoter kan få et liv av seg selv og bli til legender gjennom å bli gjentatt i pressen og systematisk overdrevet.¹⁴⁶ Før karrieren som journalist, ble Achiel i 1943 den første til å vinne Flandern rundt tre ganger,¹⁴⁷ etter å ha vunnet tidligere i 1940 og 1941.¹⁴⁸

Vanlerberghe hadde et omdømme som en ganske eksentrisk type,¹⁴⁹ noe som Van Wijnendaele ikke var veldig begeistret for. Det som konkurrentene i startområdet og publikum i målområdet fikk høre av Vanlerberghe, ga ikke et inntrykk av ydmykhet. Imidlertid innkapslet han Van Wijendaeles ideal for hvordan *flandriens* skulle være. Kjørestilen til Vanlerberghe bekreftet oppfatningene som Van Wijnendaele hadde om den unike tøffheten til befolkningen i provinsene Øst- og Vest-Flandern, hvor Vanlerberghe hadde en ukomplisert kjørestil hvor taktikken hans var å vinne på ren styrke. I den krigspregede utgaven når Flandern rundt returnerte etter første verdenskrig, så var omstendighetene rette for at en slik taktikk kunne vinne.¹⁵⁰ Med tanke på hvordan de første to utgavene av rittet ble vunnet, så var det Vanlerberghe som bidro mest til at *flandriens* ble karakterisert av å ha en ukomplisert og enkel kjørestil, hvor man vinner på ren styrke og uten noen ordentlig taktikk.¹⁵¹

---

¹⁴⁶ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 36-37.

¹⁴⁷ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 318.

¹⁴⁸ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 316.

¹⁴⁹ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 36.

¹⁵⁰ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 305.

¹⁵¹ Van Puyenbroeck, mfl., «Can Cancellara Really be a Flandrien?», 15.

Første utenlandske vinner og mellomkrigstiden

Fra 1920-årene til 1950-årene skjedde det en forandring i hvordan flamlendere relaterte til *flandriens*. Begrepet forble begrenset til Øst- og Vest-Flandern, og *flandriens* fortsatte å være kjent for deres styrke, utholdenhet og ukompliserte kjøretil. Det som forandret seg var at *flandriens* fra Øst- og Vest-Flandern ikke lenger bare var forbilder for lokalbefolkningen i provinsene de tilhørte. *Flandriens* ble i denne perioden representanter for hele regionen, hvor begrepets bruk spredde seg fra van Wijndaeles *Sportwereld* til mange andre aviser. I denne perioden kunne syklistene fra de riktige provinsene tjene *flandrien* som en tittel gjennom å vinne Flandern rundt.¹⁵² Ifølge Cossins var den geografiske begrensingen den eneste grunnen til at Rik Van Steenbergen ikke ble ansett som en *flandrien*. Han kom fra Arendonk i provinsen Antwerpen, og ble i en alder av 19 år den yngste vinneren av Flandern rundt noensinne.¹⁵³

Heiri Suter

Det tok ikke mange utgaver før Flandern rundt fikk sin første utenlandske vinner, hvor sveitseren Heiri Suter vant i 1923. Det irriterte ikke bare arrangørene at en utlending vant, men også måten han gjorde det på. Han ble karakterisert som tenkende type, som prøvde å vinne sykkelritt med taktikk i stedet for ren styrke. Hans tilnærming til trening og konkurranse stod i sterk kontrast til hvordan Vanlerberghe returnerte fra Vestfronten og kjørte alle av hjulet sitt noen år tidligere.¹⁵⁴ Vanlerberghe eide ikke engang sykkelen som han vant med. Han måtte låne den fra en av konkurrentenes svigerbror.¹⁵⁵ Suters bragd ved å vinne Flandern rundt som en utlending, ble ikke gjentatt før i 1949. To uker senere vant han Paris-Roubaix, det andre store sykkelrittet som flamske syklistene anså som sitt herredømme på grunn av dens likheter med Flandern rundt. De dominerte rittet i mellomkrigstiden, hvor de fra 1922 til andre verdenskrig vant hele 14 utgaver.¹⁵⁶

Van Wijndaeles reaksjon på Suters seier i Flandern rundt har noe av æren for Flanderns dominans i denne perioden. Han kritiserte treningsmetodene til flamske syklistene, som stort sett var egnet for å være i finalen i harde sykkelritt som Flandern rundt og Paris-Roubaix. Imidlertid hadde Suter trent mye på velodromer, hvor fartstrening ga han en fordel i spurtoppgjør. Van Wijndaele ville at flamske syklistene skulle trene på det samme, men i Frankrike var inntrykket av belgiske syklistene helt annerledes. Selv om den franske kalenderen hadde nok konkurranser til at franske syklistene ikke trengte å reise til utlandet for å konkurrere, så hadde franske syklistene hørt fortellinger fra de få som

---

¹⁵² Van Puyenbroeck, mfl., «Can Cancellara Really be a Flandrien?», 15.

¹⁵³ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 319.

¹⁵⁴ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 47-48.

¹⁵⁵ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 34.

¹⁵⁶ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 101-102.

valgte å reise til Belgia for å konkurrere. Belgiske syklister var kjent i Frankrike for å være kraftig bygd, med en enorm kjørestyrke og lynrask spurt.¹⁵⁷

Gaston Rebry

På 1930-tallet produserte Flandern flere talenter som hadde denne kombinasjonen som franskmennene fryktet. I tillegg til å ha suksess på hjemmebane, så vant de også mye i utlandet. Cossins utpeker Frans Bonduel og Romain Gijssels som noen av de største flamske syklistene fra dette tiåret. Imidlertid var den største av dem Gaston Rebry, som har blitt beskrevet som en prototypisk flamsk syklist. Som eksemplifisert av Vanlerberghe tidligere, forsøkte Rebry å vinne ved å kjøre konkurrentene av hjulet, og vinne på ren styrke. Rebry valgte alltid det samme stedet for å angripe, som var i en bakke i Torhout. I 1934-utgaven var det bare tre konkurrenter som kunne følge angrepet, hvor han til tross for en punktering endte opp med å vinne. I andre utgaver, så preget hans angrep alltid resten av rittet. Før 1937 var det ikke lov for deltagere å bruke mer enn et enkelt gir på sykkel. Det som typisk skjedde på 1930-tallet var at Rebry og andre deltagere med lignende rytterkarakteristikk prøvde å gjøre rittet hardt tidlig og skape splittelser i hovedfeltet, hvor forspranget når løypen bevegde seg mot Nordsjøen var for stort til at de frakjorte kunne samle seg i den sterke vinden og organisere en jakt på utbryterne. Det var en slik kjørestil som gjorde at van Wijndaele anså Rebry som en ekte *flandrien*. Dette tiåret ga van Wijndaele de vinnerne han ønsket, men likevel var han ikke fornøyd med hvor forutsigbart de hadde gjort rittet. Foran 1937-utgaven endret han regelen som tidligere bare tillot sykler med et enkelt fast gir, hvor det nå ble lov ble sykler som har flere gir. Regelendringen utjevnet nivåforskjellen mellom de beste som angrep tidlig og de som tidligere ikke hadde nivået til å henge med og ble frakjørt. I tillegg gjorde regelendringen også at bakkene ble mye mindre utfordrende, hvor man ikke lenger måtte slite seg opp bakker med gir ment for flatt terreng.¹⁵⁸

Mellomkrigstiden

Avbrutt etter bare noen år av første verdenskrig, var mellomkrigstiden en lang periode med uavbrutt vekst for sykkelporten i Belgia, og særlig for Flandern. I likhet med Flandern rundt før krigen, ble nye sykkelritt skapt med formålet om at sportsaviser skulle ha noe å skrive om. Sportsjournalister involverte seg dypt i sporten, og hadde nære forhold med sportsdirektører for sykkellag. Noen sportsjournalister i Belgia jobbet samtidig som sportsdirektører. Det vokste fram et sport-media industrikompleks hvor de økonomiske interessene til sportsaviser og sykkelprodusenter ble knyttet sammen. Van Wijndaele fikk sikret mange kontrakter for flamske syklister med franske lag. Det tjente franske lag sponset av disse sykkelprodusentene å ha flamske syklister på laget, med sin kombinasjon av enorm kjørestyrke og lynrask spurt. Det tjente også den flamske pressen at de hadde

---

¹⁵⁷ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 307-308.

¹⁵⁸ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 311-313.

mange syklister å skrive om, hvor deres franske sponsorer muliggjorde en fullstendig satsing på sporten. Van Wijnendaeles oppgang innenfor belgisk sykkelport kulminerte med rollen som sportsdirektør for det belgiske landslaget i Tour de France på 1930-tallet.¹⁵⁹ I denne rollen favoriserte han flamske syklister over vallonske, men resultatene rettferdiggjorde dette hvor det ble flere sammenlagtseiere i Tour de France.¹⁶⁰

Det voksende belgiske sykkelmarkedet var en stor mulighet for franske sykkelprodusenter å komme seg på beina igjen etter krigen, hvor de hadde mye mer å tjene på å trosse frykten for de dårlige veiene enn før krigen. I 1922 var J. B. Louvet det første selskapet som sendte sine franske syklister til Flandern rundt. De sendte Jean Brunier og brødrene Henri og Francis Pélissier. I tillegg signerte de den belgiske syklisten Léon Devos, som vant Liège-Bastogne-Liège i 1919,¹⁶¹ og kom fra Vest-Flandern. Imidlertid ser det ut som at han i dette året ble sponset av sykkelprodusenten som en individuell syklist, og ble ikke offisielt en del av laget før året etter.¹⁶² Deltagelsen til Pélissier-brødrene tok Flandern rundt i riktig retning for å bli et sykkelritt med internasjonal respekt. Selv om mange kontroverser rundt Henri i det forrige tiåret hadde redusert brødrenes status, så beskriver Woodland det som et stort kupp for van Wijnendaele å få de på startstreken. Det gjorde mye for sykkelrittets internasjonale status at brødrene ikke vant, hvor Devos angrep tidlig i bakkene og vant etter et soloutbrudd på 120 km, med Brunier jagende bak.¹⁶³ Det var opp bakken Kwaremont hvor Devos avgjorde rittet, og hans seier viste at det var ingen selvfølge at utenlandske syklister kunne møte opp og vinne. Imidlertid skriver Cossins at Henri valgte under rittet å ikke kjøre for sine egne sjanser. Opp Kwaremont skal han ha fortalt Devos at han burde angripe siden han er sterkest av deltagerne, hvor Henri ville hjelpe han med å holde unna ved å kontrollere hovedfeltet og ikke prøve å ta opp jakten selv.¹⁶⁴

Taktikken til Henri som gjorde at Devos vant rittet, var vanlig i mellomkrigstiden. Dette var en av mange utviklinger i mellomkrigstiden som fikk van Wijnendaele og andre sportsjournalister til å frykte at sporten var i forfall. Van Wijnendaele kritiserte det han anså som en mangel på innsats og arbeidsmoral, og mente at syklister hadde en moralsk forpliktelse til å anstrenge seg i konkurranser. De skulle ikke kunne slappe av i hovedfeltet fordi de hadde en lagkamerat i et utbrudd, eller bruke enkelte konkurranser som trening i forberedelse til viktige målsetninger. Det var ikke noen forskjell mellom sykkelkonkurranser og livet for van Wijnendaele. De som ikke anstrengte seg nok i konkurranser, avviste viktigheten av egenskaper som mot og viljestyrke, og ville dermed mislykkes i

---

¹⁵⁹ Delheye og Knuts, «Sport, Work and the Professional Cyclist in Belgium, 1907-40», 159.

¹⁶⁰ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 310-311.

¹⁶¹ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 306.

¹⁶² Cycling Archives, «Léon Devos».

¹⁶³ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 46-48.

¹⁶⁴ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 307.

livet etter karrieren som profesjonell syklist. Van Wijnendaele var stolt over at han var en selvlaget person, og var kritisk til nye statlige programmer som skulle gjøre livet lettere, noe han mente ville svekke samfunnet. Han skrev ofte kritisk om flamske syklistere som ikke levde opp til hans ideal for hvordan *flandriens* skulle være, hvor de fleste ikke hadde de nødvendige egenskapene som mot og viljestyrke.¹⁶⁵

På 1930-tallet ble det utgitt mange romaner som hadde den flamske arbeiderklassen som målgruppe. Van Wijnendaele skrev introduksjonen til romanen *Jet Trap*, utgitt i 1938 av en av hans kollegaer. Romanen var tenkt å motarbeide negative egenskaper i flamske syklistere som latskap og grådighet, og promotere egenskaper som mot og viljestyrke. Den flamske pressen var ikke alene om å feire og hylle egenskaper som mot, viljestyrke og utholdenhet, hvor den fransktalende pressen gjorde det samme. Imidlertid var forskjellen at for van Wijnendaele, så karakteriserte disse egenskapene det flamske folket, et fellesskap han konstruerte *flandriens* som symboler på. Han mente av Lucien Buysse demonstrerte egenskapene som karakteriserer *flandriens* når han i 1926 vant en regnfull Tour de France-etappe i fjellkjeden Pyreneene, hvor han også vant etapperittet sammenlagt.

I mellomkrigstiden ble *flandriens* fremstilt i tekster som pliktoppfyllende og ansvarsbevisste arbeidere. Som i tilfellet med van Hauwaert, ble landlig opprinnelse idealisert. I den flamske frigjøringsbevegelsen, hadde det ideologisk betydning å karakterisere flamlendere som folk fra landet. Van Wijnendaele og hans kolleger hadde en sterk preferanse for syklistere fra landet, hvor de anså syklistere fra byer som feminine. De hadde fått støtte fra den katolske kirken som tidligere var kritisk til sykkelportens voksende popularitet. Nå støttet kirken deres syn om at syklistere som vokste opp på landsbygda lærte å jobbe hardt og lever et enkelt og sunt liv. Det var en annengjøring i identitetskonstruksjonen hvor dikotomier ble satt opp mellom det idealiserte livet til syklistere fra landet, og livet til syklistere fra byer. Maskulinitet var en viktig del av hvordan identiteter ble konstruert, særlig i forbindelse med den flamske frigjøringsbevegelsen, hvor det var tenkt at flamske bygdefolk hadde en fysisk styrke som gjorde de overlegne vallonske byfolk. Det ble fortalt om den unge og lovende syklisten André Maelbrancke at han gravde opp sin styrke fra åkerne han jobbet i på landet. Ideen med slike fortellinger var å fremstille *flandriens* som produkter av et fattig og underutviklet Flandern, hvor de skulle bygge et sterkt Flandern gjennom sykkelporten. Dermed ville forholdene som skapte disse produktene i utgangspunktet forsvinne, hvor de nye produktene ikke kan bli som de gamle, fordi Flandern ikke lenger er fattig og underutviklet.¹⁶⁶ Woodland skriver at det som definerte Flandern for van Wijnendaele, var dens flate og ubebygde land bak sanddynene ved Nordsjøen.¹⁶⁷

---

¹⁶⁵ Delheye og Knuts, «Sport, Work and the Professional Cyclist in Belgium, 1907-40», 163.

¹⁶⁶ Delheye og Knuts, «Sport, Work and the Professional Cyclist in Belgium, 1907-40», 168.

¹⁶⁷ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 43.

Den ideologiske oppfatningen om landsbygdas overlegenhet, ble legitimert gjennom suksessen til flamske syklistere på 1930-tallet, blant annet *flandriens* som Rebry. Den fransktalende journalisten Paul Beving måtte erkjenne at syklistenes suksess var på grunn av deres dydige oppvekst på landsbygda. Vallonere vokste derimot opp i industribyer hvor det var mange distraksjoner. I mange sykkelromaner var protagonisten en bondesønn fra landet. Den flamske pressen var opptatt av å følge karrieren til de største flamske syklistene etter at de hadde lagt opp. Som nevnt tidligere var van Hauwaert eksemplarisk for hvordan sykkelporten kunne gjøre flamlendere fra de lavere sosiale klassene i Belgia til viktige ressurser for samfunnet. Mange andre tidligere syklistere fant seg en ny karriere i sykkelindustrien, blant annet Marcel Buysse. *Flandriens* hadde best sjanser til å lykkes etter at de la opp, fordi de mange av de samme egenskapene som gjorde at de ble ansett som *flandriens*, var også viktige for å lykkes i livet.¹⁶⁸

Det som forandret seg mest i fremstillingen av *flandriens* fra de tidligere årene til 1930-tallet, var at *flandriens* var dydige syklistere. Den flamske pressen var ikke lenger like begeistret for fremstillingen av *flandriens* som aggressive og røffe. Van Wijnendaele ble venner med Desgrange i mellomkrigstiden, og ble påvirket av hans tenkning om franske syklistere som siviliserte borgere. Den katolske kirken forsøkte å involvere seg tett i hvordan syklistere ble fremstilt i mellomkrigstiden. Mindre kritisk til sporten enn tidligere, ønsket de å støpe de største syklistene til dydige katolikker som kunne løfte sportens moralske verdier. Visjonen deres hadde mye til felles til visjonen til van Wijnendaele og andre sportsjournalister, men deres motstand mot heltedyrkelse sto i stor kontrast til hvordan *flandriens* hadde blitt fremstilt. For van Wijnendaele skulle *flandriens* først og fremst være helter, ikke helgener.¹⁶⁹

Som Flanderns mest profilerte og kjente sykkelkribent, hadde van Wijnendaele en lignende påvirkningsevne som Desgrange hadde i Frankrike. Han var mer kjent enn *flandriens* som han skrev om. I en tid før radio ble utbredt, hvor alternativet til å være tilskuer til sykkelritt var å lese om de i aviser, så hadde van Wijnendaeles ord en autoritet som var vanskelig å undergrave. Woodland skriver at verdenen i Flandern den gang ikke strakk seg lenger for de fleste på landet enn nabolandsbyen. Det var ikke alternative informasjonskilder som kunne undergrave avisers kredibilitet, hvor det som ikke var fakta kunne finnes opp. Joris Jacobs, som etterfulgte van Wijnendaele som redaktør for *Sportwereld*, fortalte om sin forgjengers status som en kulturell legende i Flandern. Hvor enn han gikk, ropte folkemengder hans navn.¹⁷⁰ Cossins skriver at det var flere rapporter om dette på 1930-tallet, hvor van Wijnendaeles allerede store profil fortsatte å øke vesentlig i mellomkrigstiden.

---

¹⁶⁸ Delheye og Knuts, «Sport, Work and the Professional Cyclist in Belgium, 1907-40», 169.

¹⁶⁹ Delheye og Knuts, «Sport, Work and the Professional Cyclist in Belgium, 1907-40», 171.

¹⁷⁰ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 28-29.

Sportwerelds salg økte, hvor de i forkant av store sportsarrangementer solgte 200 000 kopier, og det kom også mange nye flamske aviser og pressebyråer.¹⁷¹

Den siste av *flandriens* og andre verdenskrig

Briek Schotte

Flandern opplevde en gjenoppblomstring i mellomkrigstiden, mange århundrer etter den store gullalderen som fant sted rundt det 16. århundret.¹⁷² Woodland skriver at denne gjenoppblomstringen og sportavisers behov for å selge mange kopier, påvirket tradisjonen til *flandriens*. Et Flandern som i mellomkrigstiden var i stor oppgang, krevde bedre og større legender enn før. Det var et behov for at fremstillingen av *flandriens* skulle holde tritt med Flanderns gjenoppblomstring, hvor legenden om *flandriens* vokste i takt med Flandern.¹⁷³

En person som merket konsekvensene av dette var Briek Schotte, som var og fortsatt er den mest kjente av van Wijnendaeles *flandriens*.¹⁷⁴ Han fortalte at folk kom bort til han hver dag for å fortelle han om ting som de husket at han hadde gjort, og hvor han hadde gjort disse tingene. Den ekte personen ble konfrontert med hvordan *flandriens* hadde blitt fremstilt gjennom historien. Folk fortalte Schotte om ting som han aldri faktisk gjorde, og om steder som han aldri hadde vært i. De trodde at Schotte fikk sin styrke fra å spise rått kjøtt og å drikke brunt øl med egg i. Schotte kalte alle disse oppfatningene for tull. Dette var ting som folk hadde lest om *flandriens*.¹⁷⁵ Talehandlinger fremført av *Sportwereld* og andre sportsaviser gjennom noen tiår, hadde effekter på leserne som vekte responser, hvor leserne fremførte nye talehandlinger ved å fortelle andre hva de hadde lest.¹⁷⁶ Effektene av disse talehandlingene er åpne og ukjente, hvor de kan ha effekter i forskjellige landsbyer og på forskjellige måter i mange år og tiår etter at de ble fremført.¹⁷⁷ Oppfatningen om at Schotte fikk sin styrke fra å spise rått kjøtt, går tilbake noen tiår. Når van Wijnendaele tok sine *flandriens* til Amerika tidlig på 1920-tallet for å konkurrere i seksdagersritt, så ble hans *flandriens* annonsert som karer som spiser rått kjøtt.¹⁷⁸ Schotte ble fortalt at han fikk sin styrke fra å spise rått kjøtt fordi han er en *flandrien*. Begrepet trakk med seg tidligere erfaringer som dette, hvor disse erfaringene ble akkumulert i begrepet.¹⁷⁹ En setning til som nevner erfaringsrom.

---

¹⁷¹ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 310.

¹⁷² Visit Flanders, «The 'Golden Age' of Flanders».

¹⁷³ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 37.

¹⁷⁴ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 317.

¹⁷⁵ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 37-38.

¹⁷⁶ Pocock, «Introduction: the state of the art.», 17-18.

¹⁷⁷ Pocock, «Introduction: the state of the art.», 5-6.

¹⁷⁸ Cycling in Flanders, «WHAT IS A FLANDRIEN?».

¹⁷⁹ Koselleck, «Introduction and Prefaces to the Geschichtliche Grundbegriffe», 31-32.

Schotte ble født i 1919 i landsbyen Kanegem, som ligger nær grensen som skiller Øst- og Vest-Flandern.¹⁸⁰ Han ble født med fornavnet Alberic, men ble senere kjent som Briek, et kallenavn som refererer til at han var ansett å være laget av jern. *Cycling in Flanders* beskriver Briek Schotte som den arketypiske *flandrien*, hvor hans største meritter var to seiere i Flandern rundt, to seiere i verdensmesterskapet landeveissykling, og en andreplass sammenlagt i Tour de France.¹⁸¹ Ingen syklisters karriere har blitt tettere assosiert med Flandern rundt enn Schottes. Når han deltok for første gang i 1940, så var han 20 år gammel og den yngste av deltagerne. Dette var den første av 20 strake deltagelser, hvor han deltok for siste gang i 1959 som den eldste av deltagerne, i en alder på nesten 40 år. Ved siden at hans to seiere i 1942 og 1948, kom han seks ganger på andre- eller tredjeplass, og nær slutten av karrieren var han fortsatt konkurransedyktig og endte på en åttende plass og en sjetteplass. Det hendte noen ganger av punkteringer ødela vinnnersjansene til Schotte,¹⁸² hvor Cossins skriver at veiene på 1940-tallet var like dårlige som de tidligere årene hvor franske lag unngikk rittet.¹⁸³ Schotte døde i 2004, på samme dag som Flandern rundt ble arrangert.¹⁸⁴

Cossins skriver at når Schotte vant sin første Flandern rundt i 1942, så gjorde han det på en måte som er karakteristisk for *flandriens*. I likhet med Vanlerberghe og Rebry, var han veldig angrepvillig, og vant på ren styrke i stedet for å stole på spurten sin. Som disse tidligere *flandriens*, klarte Schotte etter flere angrepsforsøk å kjøre konkurrentene av hjulet hvor han kom alene i mål. Schotte eksemplifiserte utholdenheten og viljestyrken som karakteriserte *flandriens*.¹⁸⁵ Schotte kunne vinne sykkelritt utelukkende på viljestyrke.¹⁸⁶ Cossins skriver at noen anser hans andreplass sammenlagt i Tour de France i 1948 som hans beste prestasjon, fordi han ikke var noen klatrer. Mer enn noen annen *flandrien*, hadde Schotte en unik evne til å grave dypt og å anstrenge seg, noe som gjorde overprestering mulig.¹⁸⁷ Slik som Lucien Buysse demonstrerte i Pyreneene, eksemplifiserte Schotte karakteristikken til *flandriens* om å håndtere dårlig vær, hvor Van Puyenbroeck mfl. skriver at Schotte presterte best under slike forhold.¹⁸⁸ I en beskrivelse av Schotte, skrev journalisten Pierre Chany at han ikke bare håndterte dårlig vær, men også veldig varmt vær.¹⁸⁹

---

¹⁸⁰ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 317.

¹⁸¹ *Cycling in Flanders*, «World Championship Cycling in Moorslede, 1950: the archetypical *Flandrien* strikes again».

¹⁸² Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 76.

¹⁸³ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 319.

¹⁸⁴ Maunder, « The History of the Tour of Flanders: Tales from De Ronde », *Rouleur*, 30.03.2022.

<https://www.rouleur.it/blogs/the-rouleur-journal/the-history-of-the-tour-of-flanders-theses-from-de-ronde>

¹⁸⁵ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 317.

¹⁸⁶ Van Puyenbroeck mfl., «Can Cancellara Really be a *Flandrien*?», 15.

¹⁸⁷ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 317.

¹⁸⁸ Van Puyenbroeck, mfl., «Can Cancellara Really be a *Flandrien*?», 15.

¹⁸⁹ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 318.

Ved siden av fysiske og mentale egenskaper, så karakteriseres *flandriens* av noe annet i hvordan de sykler. Cycling in Flanders skriver at et historisk kjennetegn ved *flandriens* er deres estetiske stil, som er verken elegant eller grasiøs, men heller en «bent back awkward style».¹⁹⁰ Van Puyenbroeck mfl. skriver at Schotte hadde en lidende stil, hvor han ikke så avslappet og komfortabel ut på sykkelen, men derimot strevde bare for å holde en noenlunde aerodynamisk posisjon.¹⁹¹ Schotte eksemplifiserte dette kjennetegnet ved *flandriens*, og ble en slags visuell representasjon for hvordan man tenker at en *flandrien* så ut. For Johan Museeuw, som er den mest kjente av løvene av Flandern, er en ekte *flandrien* noen som ikke ser perfekt ut på sykkelen. Han trekker fram Schotte som den ultimate *flandrien*, hvor han kommer fra en generasjon hvor man ikke så god ut på sykkelen. De største flamske syklistene i dag ser for polerte ut på sykkelen.¹⁹²

Schotte ble ansett som unik i sin tid, fordi han tilhørte en generasjon som opplevde en enorm oppgang og gjenoppblomstring i mellomkrigstiden og i etterkrigstiden. **Her kan det skrives konsist om andre verdenskrig, hvordan Flandern tjente på dette, og hvordan van Wijnendaele unngikk straff.**

På en treningstur med det som Cossins karakteriserer som den gamle garden, som inkluderer blant annet Rebry, så hadde journalisten Albert Baker d'Isy en samtale med en ikke-navngitt syklist fra Schottes treningsgruppe, hvor de diskuterte historien til *flandriens*. Dette var i 1948, året hvor Schotte vant sitt første verdensmesterskap, og dette var ikke mange tiår etter begynnelsen av Flandern rundt og begrepet *flandrien*. Imidlertid fortalte syklisten til journalisten at ekte *flandriens* ikke eksisterer lenger. Den nye generasjonen er for bortskjemt, hvor livet på mange måter har blitt lettere enn det var for ikke veldig lenge siden. De trener ikke så mye som før, men konkurrerer veldig mye for lettjente penger. De er ikke som de typene som vant på 1930-tallet, sånn som Rebry. Baker d'Isy skrev om sine erfaringer at Schotte var det eneste unntaket fra regelen om at ekte *flandriens* ikke eksisterte lenger, hvor han beskrev Schotte som den siste av *flandriens*.¹⁹³

Denne ikke-navngitte syklistens kritikk av den nye generasjon var inne på mye av det samme som van Wijnendaele kritiserte som negative utviklinger i mellomkrigstiden. Mange syklistere dedikerte det meste av tiden sin til å delta i mange forskjellige konkurranser med vesentlig lavere profil enn store ritt som Flandern rundt og Paris-Roubaix, hvor de kunne tjene så mye penger som mulig med minst mulig innsats. Baneritt på velodromer betalte svært godt fordi mange flamlendere ønsket å se deres idoler og forbilder på nært hold. Mange av disse konkurransene var showritt hvor det handlet mer om underholdning enn faktisk konkurranse. Deltagere fikk startbonuser bare for å møte opp, og

---

¹⁹⁰ Cycling in Flanders, «WHAT IS A FLANDRIEN?».

¹⁹¹ Van Puyenbroeck, mfl., «Can Cancellara Really be a Flandrien?», 15.

¹⁹² Robinson, «'I was afraid of nobody': Johan Museeuw Q&A», *Cyclist*, 27.09.2021.

<https://www.cyclist.co.uk/in-depth/9538/johan-museeuw-qa>

¹⁹³ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 318.

resultatene var fikset på forhånd.¹⁹⁴ Det var ikke noe fundamentalt galt med å konkurrere for å tjene penger, hvor Schotte har sagt at denne var den eneste inntekten for mange syklistene. Flandern rundt hadde pengepremier fra begynnelsen, noe som gjorde sporten mer individuell hvor alle konkurrerte for å tjene penger. Imidlertid ble pengepremiene i Flandern rundt vunnet gjennom ærlig konkurranse, hvor man virkelig måtte jobbe for pengene sine. Schotte brukte pengepremier han vant i Flandern rundt til å kjøpe en vaskemaskin til moren sin.¹⁹⁵ Flandern rundt betydde mye mer for syklistene fra Øst- og Vest-Flandern enn for syklistene fra de andre provinsene. Ifølge Van Steenbergen hadde ikke rittet så stor status i Antwerpen, og det var mer penger å tjene i andre ritt. Etter å ha vunnet på sine to første forsøk i 1944 og 1946, vant han ikke rittet igjen. Som i mellomkrigstiden, betalte baneritt bedre enn landeveisritt. Med penger som en større motivasjon enn prestisje, fikk han ikke utnyttet sitt fulle potensial.¹⁹⁶

For Schotte handlet det å være en *flandrien* om mye mer enn de karakteristikkene som han eksemplifiserte når det gjelder fysiske og mentale egenskaper, håndtering av værforhold, og estetisk stil på sykkelen. Det å være en *flandrien* var ikke bare noe man demonstrerte i konkurranser, men også en måte å leve på. Chany beskrev Schotte som en ansvarsbevisst og pliktoppfyllende syklist, en beskrivelse som var akkurat det Flandern ventet på i mellomkrigstiden. Schotte var idealet brakt til livet, hvor Chany beskrev videre at Schotte levde et asketisk liv og trente mye.¹⁹⁷ I tillegg til å innkapsle idealet for hvordan *flandriens* skulle være, fremførte Schotte talehandlinger som uttrykte hans oppfatninger om hva det innebærer å være en *flandrien*. Woodland skriver om dette som hans 10 gyldne regler.¹⁹⁸ Imidlertid er dette mer kjent som hans 10 kommandanter, hvor det er slik de presenteres av Flandern rundt-museet i Oudenaarde. Cossins formulerer de litt annerledes enn hva bildet fra museet viser, men med samme betydning.¹⁹⁹ Oversatt til norsk, betyr kommandantene den følgende listen.

1. Vær fornøyd med det du har.
2. Med viljestyrke og tålmodighet, kan du gå hvor som helst.
3. Sliten? Hvis du er sliten, må du sove.
4. Aldri mist din frihet.
5. Forbli deg selv
6. Ved å se, lærer du mye.

---

¹⁹⁴ Delheye og Knuts, «Sport, Work and the Professional Cyclist in Belgium, 1907-40», 164.

¹⁹⁵ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 53.

¹⁹⁶ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 60-61.

¹⁹⁷ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 318.

¹⁹⁸ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 53-54.

¹⁹⁹ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 317-318.

7. Den som slippet taket er fortapt
8. Aldri glem hvor du kom fra.
9. Ikke tro på drømmer som ikke kan oppnås.
10. Han som taler ondt vil høste ondt.

Disse 10 kommandantene kan tolkes som Schottes forsøk på å artikulere hele betydningsinnholdet til begrepet *flandrien*. Som bildet fra museet i Oudenaarde viser, så presenteres de på engelsk som «BRIEK SCHOTTES'S TEN *FLANDRIEN* COMMANDANTS». Det er en tydelig analogi til kristendommens 10 kommandanter. Schotte vektlegger egenskapen viljestyrke som har karakterisert mange *flandriens*. I tillegg handler flere av hans kommandanter om egenskaper som ydmykhet.²⁰⁰ Cycling in Flanders vektlegger også egenskapen ydmykhet, som sammen med hans krokete posisjon på sykkelen er det som gjør Schotte til den arketyperiske *flandrien*.²⁰¹ For vinneren av Flandern rundt i 1999 og 2003, hadde tradisjonen til *flandriens* en viktig innflytelse i oppveksten. Peter van Petergem var inspirert av fortellinger om *flandriens* når han var barn, hvor Schotte er den første som kommer til tankene som et eksempel på disse.²⁰² *Flandriens* hadde blitt immateriell flamsk kulturarv når Museeuw og van Petergem vokste opp. Med Schotte som den siste av *flandriens*, så ble tradisjonen til *flandriens* etter hans tid vendt mot fortiden. Som nevnt tidligere i delen om mellomkrigstiden, så forsvant de forholdene i det en gang fattige og underutviklede Flandern, som produserte de store *flandriens* i tradisjonen. I et oversatt sitat i Woodlands bok, så sier Schotte at han kanskje var en del av den siste generasjonen i Vest-Europa som levde på denne måten.²⁰³

Å sykle som en *flandrien*

Fiorenzi Magni

I 1948 var det konvensjonell visdom om Flandern rundt at mens nederlendere og italienere kunne imponere tidlig i rittet og kjøre offensivt, så ville de få det for tungt på den verste brosteinen i løypen. Det gledet van Wijnendaele at de ikke kunne gjøre noe mot hans *flandriens*,²⁰⁴ men det skulle gå bare ett år før han oppdaget at Suters seier i 1923 ikke var et lykketreff for utlendingene. 1949-utgaven ble

---

²⁰⁰ Fontecchio, «Heat-Checking Briek Schotte's Ten *Flandrien* Commandments.» *Podium Cafe*, 7.11.2017. <https://www.podiumcafe.com/2017/11/7/16611614/heat-checking-briek-schottes-ten-flandrien-commandments>

²⁰¹ Cycling in Flanders, «World Championship Cycling in Moorslede, 1950: the archetypical *Flandrien* strikes again».

²⁰² Cycling in Flanders, «On the road with Peter Van Petegem».

²⁰³ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 60-61.

²⁰⁴ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 68.

vunnet av italieneren Fiorenzi Magni. Han var ikke veldig populær i hjemlandet, hvor den ene grunnen til dette var at han levde i skyggen av de store stjernene Gino Bartali og Fausto Coppi, som tok all oppmerksomheten fra fans og medier. I tillegg hadde Magni blitt utfrysnet fra sitt hjemsted på grunn av mistanker knyttet til hans aktiviteter under andre verdenskrig. En for tett assosiasjon med fascistene gjorde at han ble anklaget for å delta i en massakre av anti-fascister. Selv om domstolen ikke fant bevis på hans involvering, så var skaden gjort for Magnis omdømme i hjemlandet. Imidlertid gjorde hans prestasjoner i Flandern rundt at han ble til en stjerne i Flandern. Etter å ha spurtslått Schotte i sin første seier, forsvarte han seieren året etter, igjen foran Schotte. I et tidlig utbrudd hvor han etter hvert kjørte av bruddkameratene, vant han rundt to minutter foran Schotte.²⁰⁵ Det var fryktelig dårlig vær i denne 1950-utgaven, med snø og hagl, hvor Magni håndterte disse forholdene på en måte som var karakteristisk for *flandriens*.²⁰⁶ Magni sa selv at det spilte ingen rolle om det var kulde, vind, regn eller snø, eller ekstrem hete. I dårlige værforhold var han i sitt rette element, noe som også var tilfellet med Schotte.²⁰⁷ En punktering ødela Schottes vinner sjanser, hvor han måtte bytte dekk med frosne hender og tapte mye fem minutter på grunn av dette. Magni vant sin tredje seier på rad i 1951, denne gangen med et dominerende forsprang på fem og et halvt minutt.²⁰⁸

Magnis kjørestil hadde store likheter med *flandriens* som Vanlerberghe og Rebry, og ble hyllet av samtidige syklistere og konkurrenter. Raphaël Géminiani sa at ingenting Magni gjorde var grasiøst. Taktikken hans var alltid det samme, som var vinne på kraft og styrke, hvor han angriper til han sliter ut konkurrentene.²⁰⁹ Schotte beskrev Magni som et ekspresstog som aldri stopper. Når han først går for seier, så stopper han ikke opp før han kommer til mål.²¹⁰ Cossins skriver at Magni hadde en viljestyrke og evne til å presse seg selv til det ytterste som bare Schotte kunne matche.²¹¹ Louis Caput mente at Magni ikke talentet til de aller største stjernene som Bartali, Coppi, Van Steenberghe osv. Imidlertid sa Caput at Magni kompenserte for dette gjennom å ha uuttømmelige reserver av mot. For sine prestasjoner, ble Magni æret av flamlendere med tittelen løven av Flandern. Imidlertid endte hans historie i Flandern rundt med hans tredje seier, hvor han bestemte seg for å aldri delta igjen fordi rittet er så hardt. Likevel åpnet hans suksess for at Belgia og Flandern mistet sin dominans over rittet. Flere og flere utlendinger stilte til start, med troen på at de kunne matche hvem som helst på brosteinssektorer og opp brosteinsbelagte bakker. Samtalen som Baker d'Isy hadde med den ikke-navngitte syklistere fra Schottes treningsgruppe i 1948, viste seg å være profetisk. Suksessen til Magni og andre utlendinger som han inspirerte, bidro mye til følelsen av at Schotte var den siste av

---

²⁰⁵ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 322-325.

²⁰⁶ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 70.

²⁰⁷ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 68.

²⁰⁸ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 70.

²⁰⁹ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 68.

²¹⁰ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 324-326.

²¹¹ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 321.

flandriens. Den flamske pressen og flamske sykkelfans var usikre på om det noen gang ville komme noen ny stor *flandrien* som Schotte, eller en ny stor flamsk syklist som Van Steenbergen.²¹²

Magni var på alle måter som en *flandrien*, men av en enkel grunn var han aldri en *flandrien*. Han var ikke fra Øst- og Vest-Flandern, men det kan argumenteres at dersom han var fra Antwerpen som van Steenbergen, så ville han ha akselerert den geografiske utvidelsen av hvem som kan anses som *flandriens* på hans tid, fordi han innkapslet idealet i så stor grad at bare Schotte kunne matche han. Cycling in Flanders trekker en tydelig distinksjon mellom å være en *flandrien*, og å være som en *flandrien*. De skriver om Magni at han kjørte som en ekte *flandrien*. Han trivdes i dårlig vær og følte seg helt hjemme på brosteinen enten det var flatt eller gikk oppover. Han demonstrerte en enorm viljestyrke i hvordan han vant sykkelritt på.²¹³ Alt dette har å gjøre med kjørestil, men ikke de sosiale, kulturelle og økonomiske forholdene som var så viktig for *flandrien* som kulturell identitet, hvor Woodland skriver at Schotte ble ansett som en helgen av de som vokste opp i Vest-Flandern tidlig på 1900-tallet.²¹⁴ Magnis suksess avslørte at det ikke lenger er så stor fordel å vokse opp i Øst- og Vest-Flandern, og heller ikke i Flandern eller Belgia, hvor dette åpnet opp for distinksjonen om at man kunne bli ansett å være som en *flandrien*, men likevel ikke være en *flandrien*. Mange av egenskapene som karakteriserer *flandriens* historisk, viste seg å være universelle. Imidlertid gjorde van Wijnendaeles talehandlinger om begrepets geografiske begrensning og dens forbindelse med den flamske frigjøringsbevegelsen at Magni selv i dag ikke anses som en *flandrien*. Imidlertid hadde ikke tittelen løven av Flandern en tilsvarende historie.

Den neste internasjonale syklisten som vant Flandern rundt tre ganger, var Fabian Cancellara. Etter seieren i 2014 ble han en del av et veldig spesielt selskap som delte rekorden for flest seiere. Dette var de flamske syklistene Achiel Buysse, Eric Leman, Johan Museeuw og Tom Boonen, men også Magni. Ikke-flamske belgiere hadde ingen på denne listen.²¹⁵ Cossins skriver at Cancellara hadde en status i Flandern som en adoptert *flandrien*. Mye av grunnen til dette var prestasjonen hans i sin første seier i 2010, hvor han distanserte hjemmefavoritten Boonen opp Muur van Geeraldsbergen. Styrkeforskjellen mellom de to når Cancellara akselererte når toppen av bakken, var så enorm at Cancellara ble anklaget for å ha en skjult motor i sykkelen. Det var mange spekulasjoner om dette, hvor det internasjonale sykkelforbundet introduserte sykkelskannere som kunne oppdage mekanisk doping. Cancellaras respons på dette var at de heller burde skanne han, fordi kroppens hans er en motor.²¹⁶

---

²¹² Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 324-326.

²¹³ Cycling in Flanders, «An Italian roar».

²¹⁴ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 14.

²¹⁵ Casert, «Cancellara repeats as Tour of Flanders winner.» *Associated Press News*. 06.04.2014.

<https://apnews.com/article/5173e7632f91429da4df2dbe4720f528>

²¹⁶ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 361-364.

Som Suter gjorde i 1923, fulgte Cancellara opp sin første seier i Flandern rundt med å vinne Paris-Roubaix i samme år. Som å vinne Flandern rundt tre ganger, er det også en spesiell bragd å gjøre en dobbel, som er å vinne de to største brosteinsklassikerne i samme sesong. Cancellara gjentok denne bragden i 2013, og han og Suter er de eneste som har klart dette. Cossins skriver at van Wijnendaele var ganske urettferdig i reaksjonen på Suters seier, hvor Suter hadde mange likheter med Cancellara.²¹⁷ Det kan ha vært av ideologiske grunner at van Wijnendaele gjorde dette, hvor Flandern og den flamske frigjøringsbevegelsen var på et helt annet sted enn under Magnis tid, hvor Flandern hadde hatt en lengre vekstperiode, og kommet godt ut av andre verdenskrig. Fra Magni til Cancellara hadde også mye endret seg, noe som vil diskuteres i avsnittene under.

1960-1970-tallet

I perioden fra 1960-årene til 1970-årene, så var den viktigste forandringen i begrepet *flandrien* at det ikke lenger ble så viktig hvilken provins i Flandern man kom fra.²¹⁸ Van Steenbergens suksess, særlig i ritt som Flandern rundt, hadde en stor virkning på erfaringsrommet i Antwerpen. Han ble idolisert av en yngre syklist fra provinsen, som var Rik van Looy. Hans storhetstid begynte rundt midten av 1950-tallet og varte utover 1960-tallet.²¹⁹ En som heller ikke var fra provinsene Øst- og Vest-Flandern, var Eddy Merckx, som ble født i provinsen Flamsk Brabant.²²⁰ Merckx er Belgias største syklist gjennom tidene, og hans seiersappetitt uavhengig av rittets status ga han kallenavnet Kannibalen. Imidlertid manglet et viktig ritt fra hans lange liste av meritter tidlig i karrieren. Dette var Flandern rundt, og det var en oppfatning på denne tiden om at man kunne bli ansett som en *flandrien* gjennom å vinne Flandern rundt. Ideen var at rittets harde løype ville produsere vinnere som var harde menn. Nå hadde alle flamlendere uavhengig av provinsielt opphav sjansen til å bevise at de var *flandriens*, og Merckx gjorde nettopp dette i 1969, og vant sin andre seier i 1975.²²¹

Selv om Schotte ble ansett som den siste av ekte *flandriens*, så ble Walter Godefroot omtalt som en etterfølger. Dette var ikke fordi han vant Flandern rundt, men fordi han gjennom sykkelporten opplevde stor sosial mobilitet. Som Van Wijnendaele mange år tidligere, visste Godefroot verdien av hardt arbeid og å fullstendig forplikte seg til noe. Han var den siste generasjonen som opplevde at Flandern hadde noe å bevise ovenfor Vallonia. På 1970- og 1980-tallet ble regionen landets finans- og handelssenter, og det kom mange nye og bedre muligheter til et suksessfullt liv enn sykkelporten. Mens teknologibaserte industrier trivdes i Flandern, opplevde tungindustriene i Vallonia en jevn

---

²¹⁷ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 307.

²¹⁸ Van Puyenbroeck, mfl., «Can Cancellara Really be a Flandrien?», 15.

²¹⁹ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 331-333.

²²⁰ Cycling Archives, «Eddy Merckx».

²²¹ Clemitson, «Remembering how Eddy Merckx won at home in the 1969 Tour of Flanders». *The Guardian*. 04.04.2014. <https://www.theguardian.com/sport/100-tours-100-ales/2014/apr/04/cycling-eddy-merckx-1969-tour-flanders>

nedgang.²²² I et forsøk på å definere hva en ekte *flandrien* er, sa Godefroot at en ekte *flandrien* er noen som vet hvordan man kjemper, fordi man har alltid vært dominert av noen andre. Dette gjelder ikke bare Vallonia som tidligere kontrollerte all industri og kultur, men også Nederland og Tyskland som ønsket å kontrollere regionens land.²²³

1980-1990-tallet og 2000-tallet

I perioden fra 1980-årene til 1990-årene, så fortsatte en samme utviklingen som i forrige periode. Provinsielt opphav gikk fra å være lite viktig, til å bli fullstendig uviktig.²²⁴ En av de største belgiske syklistene gjennom tidende, og den største på 2000-tallet, var Tom Boonen som kom fra Antwerpen.²²⁵ Utover 2000-tallet ble det mindre viktig at man var fra Flandern. Selv om Merckx ble født i provinsen Flamsk Brabant, så vokste han opp i Brussel som ikke er flamsk. Han ble inkludert i en dokumentar fra 2010 som handler om *flandriens*.²²⁶ *Cycling in Flanders* nevner Merckx og Boonen sammen med Schotte som de tre største *flandriens*, hvor de utgjør en flamsk kulturarv som kan sammenlignes med grekerne Akilles, Perikles og Hercules.²²⁷ Den vallonske syklisten Philippe Gilbert vant den belgiske sportsprisen årets *flandrien* for 2011-sesongen. Italieneren Paolo Bettini vant denne prisen tre ganger tidlig på 2000-tallet,²²⁸ hvor det nå finnes separate priser for årets belgiske syklist og årets internasjonale syklist. Denne prisen har ikke så mye å gjøre med hvordan begrepet har blitt karakterisert gjennom historien eller i dag. Det er en ganske vanlig sportspris, men en av de nye kategoriene reflekterer en viktig endring på 2000-tallet med begrepet.

Den beste kvinnelige belgiske syklisten får prisen årets *flandrienne*, men det som mangler er noe tilsvarende for kvinnelige internasjonale syklistene.²²⁹ Selv om *flandriennes* ikke har noen lang historie slik som *flandriens* har, så kan dens bruk for dagens syklistene ha samme betydning. Det er ikke noen forskjell mellom dagens *flandriens* og *flandriennes* når det gjelder de egenskapene som karakteriserer de. *Cycling in Flanders* beskriver moderne *flandriens* som angrepsvillige syklistene som kjører i alle slags værforhold og aldri henger med hodet.²³⁰ I forkant av verdensmesterskapet i landeveissykling i 2021, som ble arrangert i Flandern, skrev *Cycling in Flanders* at *flandriens* og *flandriennes* fra hele verden ville komme til regionen for å kjempe om seieren.²³¹ Med Magni åpnet det seg en distinksjon

---

²²² Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 350.

²²³ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 306.

²²⁴ Van Puyenbroeck, mfl., «Can Cancellara Really be a Flandrien?», 15.

²²⁵ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 131-132.

²²⁶ Van Puyenbroeck, mfl., «Can Cancellara Really be a Flandrien?», 15-16.

²²⁷ *Cycling in Flanders*, «The rainbow jersey is coming home».

²²⁸ Van Puyenbroeck, mfl., «Can Cancellara Really be a Flandrien?», 15-16.

²²⁹ Robertshaw, «Chris Froome named International *Flandrien* of the Year as Peter Sagan misses out». *Cycling Weekly*. 08.11.2017. <https://www.cyclingweekly.com/news/racing/chris-froome-named-international-flandrien-year-peter-sagan-misses-357946>

²³⁰ *Cycling in Flanders*, «WHAT IS A FLANDRIEN?».

²³¹ *Cycling in Flanders*, «The rainbow jersey is coming home».

mellom å være en *flandrien* og å være som en *flandrien*. Nå hadde begrepet som tidligere bare var forbeholdt menn, fått en variant som betegner nesten det samme betydningsinnholdet, hvor dagens belgiske syklist kan beskrives som *flandriens* og *flandriennes*. Begrepet *flandrien* har også blitt brukt på en kjønnsnøytral måte, hvor den svenske syklisten Emma Johansson har blitt beskrevet som en ekte *flandrien*.²³²

Brostein

Slik som moderne asfalt, har brostein som veiunderlag en belgisk opprinnelse. Fram til 1800-tallet var brostein stort sett runde steiner funnet på strender. Sent i dette århundret ble dette materialet erstattet av ganske firkantete granittblokker. De kalles for belgiske blokker, fordi de fleste granittblokkene ble laget i Belgia. Når man snakker om brostein, så er det som oftest belgiske blokker man mener. De belgiske blokkene var en forbedring over forgjengeren, hvor veiunderlaget ble jevnere. Dette har satt sine spor i New York City og andre Amerikanske portbyer, hvor belgiske blokker fraktet med skip fortsatt brukes i noen veier og gater. I Flandern kalles brosteinen for *kassei*.²³³

Brosteinsbelagte bakker som en flamsk tradisjon

Etter van Wijnendaeles død i 1961, så skjedde det en endring i hvordan man tenkte å hva som er essensen til Flandern rundt. Det var en økt bevissthet om likhetene og forskjellene mellom dette rittet, og den andre store brosteinsklassikeren Paris-Roubaix, som *flandriens* presterte så godt i. Mens Paris-Roubaix hadde flate brosteinsbelagte veier, som kan kalles for brosteinssektorer, hadde Flandern i tillegg også mange brosteinsbelagte bakker.²³⁴ Den første utgaven hvor bakker ble brukt var i 1919, hvor bakkene var Tiegemberg og Kwaremont. Kruisberg ble lagt til i 1928-utgaven, og fjernet det neste året. Fra 1930-utgaven fikk rittet en ny bakke,²³⁵ som var Edelareberg. I tillegg returnerte Kruisberg.²³⁶ I 1950 ble Muur van Geeraldsbeergen lagt til. Dette var den første av de mest ikoniske brosteinsbakkene brukt i Flandern rundt.²³⁷ Dette var fordi mange av de kjente bakkene fram til dette tidspunktet, etter hvert ble asfaltert. Noen år etter hans død, skjedde dette med van Wijnendaeles favorittbakke Kwaremont.²³⁸ Det samme skjedde også med Kluisberg,²³⁹ som ble lagt til i 1955 og ble asfaltert på 1960-tallet.²⁴⁰ Edelareberg var tidligere en av de mest kjente brosteinsbelagte bakkene i Flandern rundt, hvor Schotte var den første til å krysse toppen i 1940. Bakken ble etter hvert asfaltert,

---

²³² Visit Flanders, «Emma Johansson is a Swedish professional cyclist».

²³³ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 309.

²³⁴ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 85-86.

²³⁵ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 42.

²³⁶ BikeRaceInfo, «1930 Tour of Flanders - Ronde van Vlaanderen».

²³⁷ Cycling in Flanders, «Ronde Van Vlaanderen - Red Loop».

²³⁸ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 90-91.

²³⁹ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 87.

²⁴⁰ Cycling in Flanders, «Kluisberg - Bergstraat».

og mistet derfor sin status.²⁴¹ Samme skjebne møtte en av de brosteinsbelagte bakkene som var tenkt som erstatning på asfalterte bakker. Etter å ha blitt brukt i mange utgaver siden dens introduksjon i 1974, gjorde asfaltering i 1982 at bakken Volkegemberg etter hvert mistet sin status, og har ikke blitt brukt igjen siden 1996.²⁴²

Flandern så bekymret på utviklingen i Frankrike, hvor mange av de brosteinsbelagte veiene brukt i sykkelrittet Paris-Roubaix ble asfaltert. Rittet risikerte å bli et hvilket som helst annet sykkelritt, som en nordlig versjon av Paris-Tours, et ritt som er kjent for å passe spurtspecialister. Arrangørene måtte finne nye veier som ligger på avsidesliggende steder, og disse veiene var skikkelig dårlige. I Flandern var asfalteringen av brosteinsbelagte veier et like stort problem, men de veiene som bare traktorer brukte forble uberørt. Disse traktorveiene var de brosteinsbelagte bakkene som senere ble lagt til i Flandern rundt. Rittet endret karakter fra å ligne på Paris-Roubaix og i tillegg ha noen brosteinsbelagte bakker, til å karakteriseres av mange brosteinsbelagte bakker med bare noen få brosteinssektorer. Asfaltering ga arrangørene et hastverk med å finne nye utfordringer som kunne gjøre rittet hardt. De så etter alt de kunne finne av brostein, både små isolerte brosteinssektorer omringet av asfalt, og brosteinsbelagte bakker.²⁴³

Frykten i Flandern var det samme som i Frankrike, som var at statusen til Flandern rundt som et hardt sykkelritt ble truet av asfalteringen, hvor rittet kunne bli til et hvilket som helst sykkelritt. Det var tenkt at man trengte dusinvis av kilometer med brostein for å bevare rittets hardhet.²⁴⁴ Van Wijnendaele spurte venner og kolleger på 1950-tallet om å finne alternative veier for rittet å gå gjennom til de som ble asfaltert.²⁴⁵ Introduksjonen av fjernsynet hadde en betydelig virkning på asfalteringen som truet Paris-Roubaix. Ordførere for landsbyer som rittet gikk gjennom, fryktet at TV-sendingene ville være dårlig reklame og skremme vekk investorer. Brostein var det vanlige materialet som veiene i disse landsbyene ble bygd med. Interesseorganisasjonen *Les Amis de Paris-Roubaix* ble grunnlagt for å bevare det som gjorde Paris-Roubaix unikt. I tillegg til å forsøke å preservere den brosteinen som var igjen i rittet, oppdaget de nye avsidesliggende brosteinssektorer med en veikvalitet som var verre enn de veiene som ble asfaltert. Oppfatninger om rittets reklameverdi forandret seg etter hvert, hvor ordførere begynte å kontakte organisasjonen fordi de hadde brosteinssektorer som kunne være med i rittet. Organisasjonen lyktes med sitt arbeid, hvor lokale myndigheter ikke lenger er den største trusselen mot rittets fremtid. Imidlertid har den største trusselen blitt belgiere som stjeler brosteiner fra brosteinsektorene som suvenirer.²⁴⁶

---

²⁴¹ Cycling in Flanders, «Edelareberg».

²⁴² Cycling in Flanders, «Volkegemberg».

²⁴³ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 86-87.

²⁴⁴ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 323.

²⁴⁵ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 323.

²⁴⁶ Tenstad, «Slik ble det til Helvete i nord.» *Proccycling*. 10.04.2010. <https://www.proccycling.no/2878575/>

Som i de franske landsbyene hvor de brosteinsbelagte veiene ble asfaltert, var brostein også et vanlig veiunderlag i Flandern, særlig nær den vest-flamske kysten. Flamske sykkelritt, særlig de vest-flamske, har alltid vært karakterisert av mye vind, noe som Rebry tok fordel av med sine tidlige angrep i Flandern rundt før løypen nådde kysten. Til tross for det stort sett flate terrenget, så var det en vesentlig faktor som gjorde det vanskelig for større grupper å samarbeide for å skjerme hverandre for vinden mens de kjører inn utbrytere. Denne faktoren var veiunderlaget, hvor første halvdel av rittets historie foregikk på brosteinsbelagte veier eller veier med andre underlag som var litt bedre enn brostein. Selv når det er flatt, kreves det mye styrke og utholdenhet å forsere disse veiene.²⁴⁷

I første halvdel av 1900-tallet var Belgias veier i dårlig tilstand og ofte uten noe ordentlig underlag. Belgia var en av de seneste landene i Vest-Europa til å asfaltere veiene sine, til tross for at moderne asfalt ble oppfunnet av belgieren Edward de Smedt, som immigrerte til USA. Selv om Flandern rundt brukte veier i en relativt god tilstand sammenlignet med resten av regionens veier, så var tilstanden til de beste veiene verre enn de verste veiene brukt i dag.²⁴⁸ Om den første utgaven av rittet i 1913, skriver Cossins at veiene brukt i den 324 kilometer lange løypen, var for det meste brosteinsbelagt.²⁴⁹ I dag ville et sykkelritt med bare noen få bakker favorisert spurtere, hvor Flandern har mange slike sykkelritt. Imidlertid var det generelle veiunderlaget så dårlig at når de første bakkene Tiegemberg og Kwaremont ble lagt til, så var dette nok til å eksplodere rittet.²⁵⁰ Fra 1930 ble Kwaremont, Kruisberg og Edelareberg de faste bakkene.²⁵¹ Fram til 1949 var disse tre de eneste brosteinsbelagte bakkene brukt i rittet.²⁵² I 1950-utgaven hvor Muur van Geeraldsbergen ble lagt til, så var dette en av seks bakker brukt.²⁵³ I denne 1950-utgaven returnerte også Tiegemberg. Først i 1980 fikk Flandern rundt et tosifret antall bakker.²⁵⁴

Asfalteringen av veiene i Belgia tok fart etter andre verdenskrig, og så tidlig som på 1970-tallet begynte Flandern rundt å bli vunnet av syklistene som ikke ble ansett som verdige mestere. Rittet kunne nå vinnes av eksplosive spurtere som ikke mange år tidligere ville blitt kjørt i senk på brosteinen av sterkere syklistene som *flandriens*. Selv etter at mange nye brosteinsbelagte bakker ble lagt til, så fortsatte asfalteringen å true rittet. Fra 1977 til 1998 ble 34.5 kilometer med brostein redusert til 13.7 kilometer. Selv de brosteinsbelagte bakkene som det kom flere og flere av, begynte snart å ikke lenger

---

²⁴⁷ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 142.

²⁴⁸ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 42-44.

²⁴⁹ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 302.

²⁵⁰ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 42-44.

²⁵¹ BikeRaceInfo, «1930 Tour of Flanders - Ronde van Vlaanderen».

²⁵² Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 309.

²⁵³ BikeRaceInfo, «1950 Tour of Flanders - Ronde van Vlaanderen».

²⁵⁴ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 323.

være nok for å gjøre rittet hardt. En løsning som rittarrangørene fant var å flytte bakkene nær slutten av løypen, slik at de alle kommer med korte mellomrom i en lang og utmattende finale.²⁵⁵

Før asfalteringen tok fart, så var det ganske tilfeldig at rittet gikk på brosteinsbelagte veier. Asfalteringen påvirket Flandern rundt på en måte hvor løypen ble endret for å basere seg rundt brosteinen. Brostein var ikke lenger en tilfeldig del av rittet, men en essensiell del av dens identitet, og en forutsetning for dens status som noe mer enn bare et hvilket som helst sykkelritt hvor spurtere konkurrerer som seieren. Brosteinsbelagte bakker ble til rittets essens, og det som karakteriserer rittet. Tidligere hadde rittet en tradisjon om noen faste bakker som Kwaremont, Kruisberg og Edelareberg, hvor disse typisk kom tidlig i rittet. Asfalteringen tvang arrangørene i en retning hvor rittets fremtid var avhengig av at en ny tradisjon tok form.

Denne tradisjonen er synlig i den flamske klassikersesongen, som finner sted hovedsakelig tidlig på våren. Endagsrittene Omloop het Nieuwsblad og E3 Saxo Bank Classic har et løypedesign som er basert på Flandern rundt, hvor finalen finner sted i de flamske Ardennene.²⁵⁶ De flamske Ardennene ligger sør i provinsen Øst-Flandern, hvor den viktigste byen i området er Oudenaarde.²⁵⁷ Det er en stor overlapp i de bakkene som brukes i disse tre rittene, hvor enkelte bakker brukes ofte i noen av dem, men sjeldnere i andre. De som har Flandern rundt som en sesongmålsetning, deltar typisk i de to andre rittene som forberedelse, uten at presset er like stort. Ved siden av de hardeste flamske endagsrittene, finnes også Kuurne-Brussels-Kuurne, Gent-Wevelgem. Disse har noen få brosteinsbelagte bakker, men med vesentlig lettere løypedesign. Rittet Dwars door Vlaanderen ligger et sted i mellom disse typene løypedesign, hvor klassikerspesialister og spurter har like gode sjanser.²⁵⁸

Det som er viktig med brosteinsbelagte bakker som en flamsk tradisjon når det gjelder Flandern rundt og dens viktigste forberedelsesritt, er at det er opp de brosteinsbelagte bakkene hvor rittene avgjøres, hvor de sterkeste eller den sterkeste skiller seg ut fra resten som ikke kan følge. Løypen til Flandern rundt har mange flate brosteinssektorer og asfalterte bakker, men disse er ofte plassert tidligere i løypen. I den lange og utmattende finalen til rittet, så er det opp en av de mange brosteinsbelagte bakkene at det sterkeste skiller seg ut fra resten. I en særlig avgjørende del av finalen, kommer bakkene Oude Kwaremont, Paterberg og Koppenberg i løpet av bare 11 kilometer. Det er lite hvile å få

---

²⁵⁵ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 143.

²⁵⁶ Axelgaard, «E3 Harelbeke preview» *CyclingQuotes*. 27.03.2015.

http://www.cyclingquotes.com/news/2015_e3_harelbeke_preview/

²⁵⁷ Catena Cycling, «Cycling in the Flemish Ardennes».

²⁵⁸ Axelgaard, «E3 Harelbeke preview». *CyclingQuotes*. 27.03.2015.

http://www.cyclingquotes.com/news/2015_e3_harelbeke_preview/

mellom disse tre bakkene, som er blant de mest kjente i Flandern.²⁵⁹ I den 272 kilometer lange løypen til 2022-utgaven, så er den siste av flere asfalterte bakker unnagjort med rundt 70 kilometer igjen. Bare to av rittets syv brosteinssektorer gjenstår, hvor en av de leder rett inn i en av de åtte brosteinsbelagte bakkene som kommer i løpet av de siste 60 kilometerne.

De mest avgjørende bakkene i løypen er Oude Kwaremont og Paterberg.²⁶⁰ Løypen til Omloop het Nieuwsblad er rundt 70 kilometer kortere, men som i Flandern rundt er de brosteinsbelagte bakkene samlet mot slutten. En viktig forskjell er at de siste avgjørende bakkene er Muur van Geeraldsbergen og Bosberg.²⁶¹ Også på rundt 200 kilometer er løypen til E3 Saxo Bank Classic. Rittet er kjent som en miniversjon av Flandern rundt, men bakkene ligger nærmere midten av løypen enn nær slutten.²⁶² Andre flamske sykkelritt enn de tre hardeste har også viktige brosteinsbelagte bakker hvor utskillelser skjer, men disse bakkene har en vesentlig mindre innflytelse på det endelige resultatet. De fleste av disse rittene finner en måte å inkludere noen kilometer med brostein på, men noen få brosteinssektorer og/eller brosteinsbelagte bakker brukes mer fordi det er flamsk tradisjon enn at de faktisk preger rittene i vesentlig grad.

Det ble ansett som en trussel mot tradisjonen når løypen til Flandern rundt endret finale fra 2012-utgaven. Muur van Geeraldsbergen og Bosberg ble erstattet med Oude Kwaremont og Paterberg, som begge skulle bestiges tre ganger. Det var delte meninger om den nye løypen og kritikken hadde mer å gjøre med et ønske om å bevare tradisjon enn at løypen faktisk ble verre. Nick Nuyens, som vant 2011-utgaven, mente at lite forandret seg. Det var fortsatt 16 bakker som skulle bestiges i rittet, karakteristikkene til de siste bakkene i rekkefølgen de kom i, forble det samme. Van Petergem sa at det ikke er så viktig for rittets løype går, så lenge rittets karakteristikker som brosteinsbelagte bakker forblir det samme. Tradisjonen i sin helhet er viktigere enn tradisjonen til noen individuelle bakker.²⁶³

Oude Kwaremont

Oude Kwaremont er den lengste brosteinsbelagte bakken i Flandern med en lengde på 2200 meter, og er kanskje den mest kjente av de brosteinsbelagte bakkene i Flandern rundt, hvor løypen går innom den tre ganger. Bakkens gjennomsnittlige stigningsprosent er 4 %, og hvor den bratteste delen er i

---

²⁵⁹ Malcolm, «Bradley Wiggins' tour of Flanders».

²⁶⁰ Cycling News, «2022 Tour of Flanders route».

²⁶¹ Ryan, «Omloop Het Nieuwsblad Elite Men - Live Coverage». *Cycling News*. 26.02.2022.
<https://www.cyclingnews.com/races/omloop-het-nieuwsblad-2022/elite-men/live-report/>

²⁶² Ostanek, «E3 Saxo Bank Classic - Live coverage». *Cycling News*. 25.03.2022.

<https://www.cyclingnews.com/races/e3-saxo-bank-classic-2022/elite-men/live-report/>

²⁶³ Cossins, *The Monuments* (London: Bloomsbury, 2015), 363-364.

midten på 11.6 prosent.²⁶⁴ De første 600 meterne er asfalterte, etterfulgt at 1600 meter med brostein.²⁶⁵ Cycling in Flanders anser denne bakken som en av de tre store i de flamske Ardennene, sammen med Paterberg og Koppenberg.²⁶⁶ Den originale Kwaremont som ble asfaltert, gikk opp til og gjennom en landsby med samme navn. Erstatningen som arrangørene fant, var en vei som gikk parallelt med Kwaremont, som også gikk opp til og gjennom landsbyen. Dette var Oude-Kwaremont, og den ble lagt til i 1974. I dagens løypedesign har bakken en spesiell rolle hvor den første av dens tre bestigelser markerer begynnelsen på rittets finale, som er når de brosteinsbelagte bakkene begynner.²⁶⁷ I tillegg til dens bruk i Flandern rundt og E3 Saxo Bank Classic, har bakken blitt brukt i rittene Kuurne-Brussels-Kuurne²⁶⁸ og Dwars door Vlaanderen.²⁶⁹

Koppenberg

Koppenberg er kanskje den mest kontroversielle bakken brukt i Flandern rundt. Den ble lagt til i Flandern rundt i 1976 og var en fast bakke fram til den ble fjernet fra rittet etter 1987, og den returnerte ikke igjen før i 2002. Bakken ble tatt ut av rittet igjen i 2007, og returnerte året etterpå.²⁷⁰ En av grunnene til bakkens kontroversielle status er at den er en av de vanskeligste bakkene i Flandern. Bakken er rundt 600 meter lang og med en maksimal stigningsprosent på over 20 %.²⁷¹ I tillegg til å være bratt, er bakken også veldig smal. Tilstanden til bakkens brostein vær det nærmeste man kommer Paris-Roubaix, men det som gjorde brosteinen utfordrene å forsere var bakkens stigningsprosent. Det var vanlig at noen i hovedfeltet falt på grunn av posisjonskampen og den dårlige brosteinen, hvor alle bak får bråstans og hoper seg sammen. I 1987-utgaven ødela en følgebil vindersjansene til dansken Jesper Skibby. Følgebilen prøvde å passere han opp bakken, men kolliderte med bakhjulet slik at han mistet balansen og falt. Deretter kjørte følgebilen over bakhjulet mens Skibby lå i bakken, og samtidig traff en tilskuer. Denne hendelsen overskygget den første seieren av en fransktalende belgier i rittets historie, og førte til at bakken ble utelatt.²⁷²

Bakken ble renoveret før dens retur i 2002, hvor De Vlaeminck sammenlignet dens fravær med å fjerne brostein fra Paris-Roubaix. Returen var ikke veldig positiv for rittet, hvor fall i bakken under 2006-utgaven førte til bråstans hvor nesten alle ikke hadde noe annet valg enn å gå eller løpe med

---

²⁶⁴ Cycling in Flanders, «Oude Kwaremont».

²⁶⁵ Deleu, «FOTOREEKS. De Oude Kwaremont ontwaakt magisch».

²⁶⁶ Cycling in Flanders, «Jaegher *Flandrien* Challenge».

²⁶⁷ Sidwells, «Oude-Kwaremont: The history of a hill». *The Roar*. 08.04.2014.

<https://www.theroar.com.au/2014/04/09/oude-kwaremont-the-history-of-a-hill/>

²⁶⁸ Benson, «Kuurne-Brussel-Kuurne - Live coverage». *Cycling News*. 28.02.2021.

<https://www.cyclingnews.com/races/kuurne-brussel-kuurne-2021/elite-men/live-report/>

²⁶⁹ Benson, «Dwars Door Vlaanderen 2017». *Cycling News*. 22.03.2017.

<https://www.cyclingnews.com/races/dwars-door-vlaanderen-2017/live-report/>

²⁷⁰ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 93-94.

²⁷¹ Cycling in Flanders, «Koppenberg».

²⁷² Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 88-90.

sykkelen.²⁷³ Nye renovasjoner måtte til for at bakken returnerte etter å ha blitt utelatt fra 2007-utgaven. Walter Planckaert, som vant den første utgaven med Koppenberg, delte De Vlaemincks syn om bakkens likheter med Paris-Roubaix. Han kalte bakken for like viktig og essensiell for Flandern rundt som brosteinen i Nord-Frankrike er for Paris-Roubaix. Verdien til brosteinsbelagte bakker for Planckaert er at de gjør rittet hardt og skaper spektakulære TV-bilder.²⁷⁴

Paterberg og Berg ten Hout

Historien til Koppenberg er knyttet til historien om hvordan en helt ny bakke ble oppfunnet. Woodland skriver at på 1980-tallet, så var en bonde i kommunen Kluisbergen sjalu på en venn som bodde i nærheten av Koppenberg. Han bestemte seg for å bygge sin egen brosteinsbelagte bakke opp åsen foran huset sitt. Bakken har en gjennomsnittlig stigningsprosent på 12,5 %, ²⁷⁵ og det bratteste punktet i den 400 meter lange bakken er 20,3 %. Selv som dette er den kjente historien om hvordan Paterberg ble oppfunnet, ²⁷⁶ så kan sannheten ha vært noe annet. Bakken ble lagt til i Flandern rundt fra 1986-utgaven, men før brosteinen ble lagt, så fantes det en vei allerede som kommunestyret ønsket å asfaltere. En sykkelfan som jobbet på det lokale rådhuset, foreslo at kommunestyret skulle dekke veien med brostein i stedet for asfalt. Til tross for at brostein er litt dyrere, så ble det ansett som en estetisk vakrere løsning, og det ville gi bakken en mulighet til å inkluderes i Flandern rundt.²⁷⁷

På ganske kort tid har Paterberg fått status som en av rittets mest legendariske bakker, i vesentlig grad på grunn av dens likheter med Koppenberg.²⁷⁸ Imidlertid har den ene bakkens brostein en lang historie som gjør de mye verre å forsere enn Paterberg, som er grunnen til at de stadig måtte renoveres.²⁷⁹ Der hvor man tidligere oppdaget brosteinsbelagte bakker og brosteinssektorer som hadde forblitt urørt av asfalteringen, ble Paterberg oppfunnet ut av ingenting. Statusen som Paterberg fikk, åpnet nye muligheter for brosteinsbelagte bakker som en flamsk tradisjon, hvor nye kan oppfinnes i fremtiden for å styrke tradisjonen. Dette skjedde med en tidligere asfaltert bakke i 2018. Bakken Berg ten Houte var en av de eldste steinveiene i de flamske Ardennene, med en historie som går tilbake til Romerriket. Bakken ble brukt i Flandern rundt fra 1982-1990, og har også blitt brukt i ritt som E3 Saxo Bank Classic. Muligens inspirert av historien til Paterberg, valgte de lokale myndighetene å rekonstruere den med brostein som underlag. Cycling in Flanders skriver at dette forhåpentligvis vil føre til at bakken returnerer til rittet²⁸⁰ Dette tok ikke mange år, hvor bakken ble inkludert i rittet fra 2021-

---

²⁷³ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 90.

²⁷⁴ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 94

²⁷⁵ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 87-88.

²⁷⁶ Cycling in Flanders, «Paterberg».

²⁷⁷ Ward, «In praise of cobbles». *Cyclist*. 22.03.2021. <https://www.cyclist.co.uk/in-depth/1105/in-praise-of-cobbles>

²⁷⁸ Cycling in Flanders, «Paterberg».

²⁷⁹ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 88.

²⁸⁰ Cycling in Flanders, «Berg Ten Houte».

utgaven. Imidlertid gjør dens plassering i løypen og manglende likheter med Koppenberg at den sannsynligvis ikke vil få en ikonisk eller legendarisk status.²⁸¹

Brostein som flamsk kulturarv

Det som skal undersøkes med brostein som flamsk kulturarv, er hvilken rolle som Flandern rundt har spilt for at brostein har fått denne statusen. At en tradisjon med brosteinsbelagte bakker oppstår i forbindelse med Flandern rundt, henger sammen med at brosteinene i disse bakkene også får status som kulturarv, noe som sikrer rittets fremtid. Howard skriver at monumenter og landskap er noen av mange felter innenfor arvsforvaltning.²⁸² Han definerer monumenter som ubevegelige menneskelige verk, som kan blant annet være bygninger og skulpturer.²⁸³ Det flamske kulturdepartementet inkluderer brostein i definisjonen av monumenter, hvor brosteinsbelagte bakker og brosteinssektorer er nasjonale monumenter på samme måte som en katedral i Brugge. Dette innebærer at individuelle brosteinsblokker i bakkene og sektorene ikke kunne erstattes med noen nye, og måtte forvaltes på en måte som preserverte de.²⁸⁴

Et sted å starte med brosteinen brukt i Flandern rundt, er de tre klassiske bakkene Oude Kwaremont, Koppenberg og Paterberg. Oude Kwaremont var en del av de nesten 34 kilometerne som ble beskyttet som nasjonale monumenter i 1993.²⁸⁵ Det flamske regjeringsbyrået Agentschap Onroerend Erfgoed er opptatt av å konservere ubevegelig kulturarv, noe som brostein er.²⁸⁶ I 1995 klassifiserte de Oude Kwaremont som et beskyttet monument. På nettsidene for disse avgjørelsene, oppgir byrået flere grunner til å klassifisere brosteinsbelagte veier som beskyttende monumenter. De skriver om disse veienes industriell-arkeologiske verdi og historiske verdi. Mest interessant er det de skriver om veienes sosiokulturelle verdi. De skriver at brosteinsbelagte veier begynte å bli sjeldnere, og av de gir landskapet rundt seg et ekte, viktig og autentisk preg. Dette gjør at de får mye besøk fra syklister og sykkelturister, men også turgåere og andre sportselskere.²⁸⁷ På samme dag som Oude Kwaremont, ble også Koppenberg klassifisert som et beskyttet monument. Paterberg klarte til tross for sin veldig unge historie å bli beskyttet som nasjonalt monument i 1993.²⁸⁸ Bakken ble igjen klassifisert som beskyttet monument av Agentschap Onroerend Erfgoed i 1995, på samme dag igjen som de to forrige.²⁸⁹ Alle de

---

²⁸¹ Fletcher, «Tour of Flanders - Live coverage». *Cycling News*. 04.04.2021.

<https://www.cyclingnews.com/races/tour-of-flanders-2021/elite-men/live-report/>

²⁸² Howard, *Heritage: Management, Interpretation, Identity* (London: Continuum, 2003), 54.

²⁸³ Howard, *Heritage: Management, Interpretation, Identity* (London: Continuum, 2003), 71.

²⁸⁴ Woodland, *Tour of Flanders: The Inside Story* (Cherokee Village: McGann Publishing, 2014), 91.

²⁸⁵ Deleu, «FOTOREEKS. De Oude Kwaremont ontwaakt magisch». *HLN*. 07.04.2019.

<https://www.hln.be/khuisbergen/fotoreeks-de-oude-kwaremont-ontwaakt-magisch~a9de509d/>

²⁸⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed, «Over ons».

²⁸⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed, «Kasseiweg Oude Kwaremont: onderdeel».

²⁸⁸ Malcolm, «Bradley Wiggins' tour of Flanders».

²⁸⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed, «Kasseiweg Paterbergstraat».

brosteinsbelagte bakkene som har blitt brukt ofte eller fast i Flandern fra 1970-tallet og utover, ble klassifisert som beskyttede monumenter på den samme dagen 30. mars i 1995. Dette var tilfellet med Bosberg²⁹⁰ og Muur van Geeraldsbergen²⁹¹, og andre bakker som Eikenberg,²⁹² Molenberg,²⁹³ Oude Kruisberg,²⁹⁴ Steenbeekdries,²⁹⁵ og Taaienberg.²⁹⁶

Et av de fire bakkene beskrevet av *Cycling in Flanders* som flamsk kulturarv, har ingen historie med Flandern rundt. Bakken Kemmelberg har fått sin status gjennom sykkelrittet Gent-Wevelgem.²⁹⁷ Dette rittet foregår i Vest-Flandern, hvor Kemmelberg ble brukt i 1950-verdensmesterskapet som Schotte vant.²⁹⁸ Bakken har en veldig viktig historie i første verdenskrig, hvor et militærmonument på toppen minner de over 5000 franske soldatene som døde i kampen om å kontrollere bakken.²⁹⁹ Imidlertid har ikke brosteinen her noen status som flamsk kulturarv. Dette er heller ikke tilfellet med den veldig nye brosteinen i Berg ten Houte, mens dens beliggenhet i de flamske Ardennene gjør at dette kan skje om noen år. Det ser ut som at det bare er brostein i dette området sør i Øst-Flandern at brostein har fått status som kulturarv gjennom å bli klassifisert som nasjonale eller beskyttede monumenter.

Avslutning

Med etableringen av brosteinsbelagte bakker som en flamsk tradisjon, og beskyttelse av brosteinen som flamsk kulturarv, så har brostein blitt veldig viktig for sykling i Flandern. Asfaltering var en viktig faktor i disse prosessene. Mye av brosteinen forsvant, og det at de ble sjeldne i form av skjulte skatter som bare de lokale kjente til, gjorde at de økte i verdi. Når de belgiske blokkene erstattet det gamle materialet for brosteinsbelegging sent på 1800-tallet, så ble disse blokkene ansett som samme måte som asfalt mange år senere. Det var bare det beste veiunderlaget i sin tid, og det fantes ikke noe konsept som brosteinssektorer eller brosteinsbelagte bakker fordi disse var ikke isolerte segmenter omringet av asfalt. Flandern rundt holdt på å miste sin status som et hardt sykkelritt. Det kunne ha endt opp som Gent-Wevelgem, eller andre ritt som bare har noen få brosteinsbelagte bakker. Derfor var det viktig å sikre tradisjonens fremtid ved å beskytte brosteinen som nasjonale monumenter, noe som gjorde det til flamsk kulturarv. Hobsbawn skriver at oppfinnelser av tradisjoner skjer mest hyppig når rask transformasjon av samfunn svekker eller ødelegger de sosiale mønstrene som gamle tradisjoner

---

²⁹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed, «Kasseiweg Bosberg».

²⁹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed, «Muur van Geraardsbergen en kasseiweg Oudebergstraat».

²⁹² Agentschap Onroerend Erfgoed, «Kasseiweg Eikenberg».

²⁹³ Agentschap Onroerend Erfgoed, «Kasseiweg Molenberg».

²⁹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed, «Kasseiweg Oude Kruisberg».

²⁹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed, «Kasseiweg Steenbeekdries».

²⁹⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed, «Kasseiweg Taaienberg».

²⁹⁷ *Cycling in Flanders*, «Gent-Wevelgem - In Flanders Fields».

²⁹⁸ *Cycling in Flanders*, «World Championship Cycling in Moorslede, 1950: the archetypical *Flandrien* strikes again».

²⁹⁹ *Cycling in Flanders*, «Kemmelberg (Ossuaire)».

var skapt i.³⁰⁰ Asfalteringen gjorde dette mot Flandern rundt, hvor nye tradisjoner måtte oppfinnes og kulturarv måtte skapes for å sikre rittets fremtid.

Samtidig som brosteinen begynte å bli mer viktig, så ble tradisjonen til *flandriens* mindre viktig. Som Schotte sa, så tilhørte han den siste generasjonen som levde i den samme typen fattigdom som van Wijnendaele vokste opp i. Tradisjonen som ble oppfunnet av van Wijnendaele, endte på en måte med Schotte som den siste ekte *flandrien*. Begrepet *flandrien* forandret seg mye gjennom historien, fra å være viktig i den flamske frigjøringsbevegelsen til i dag å gjelde for alle belgiske syklistene, og til og med noen internasjonale syklistene. Den prosessen som har foregått lengst med begrepet er demokratisering.³⁰¹ Begrepet utvidet seg geografisk fra provinsene Øst- og Vest-Flandern, til etter hvert hele Flandern, og senere til hele Belgia. Begrepet gikk fra å være en subregional identitet, til en regional identitet, og til en nasjonal identitet. I tillegg utvidet begrepet seg fra å historisk være forbeholdt menn, til å i dag kunne brukes om kvinnelige syklistene som Johansson, hvor varianten *flandrienne* ble introdusert. Med Magni, så ble det en distinksjon i begrepet mellom å være en *flandrien* slik som Schotte, og å sykle som en *flandrien*. I tillegg er det mange ikke-belgiske syklistene som karakteriserer begrepet bedre enn belgiske og flamske syklistene. Dette har blitt demonstrert av suksessfulle norske syklistene som Thor Hushovd, Edvald Boasson Hagen og Alexander Kristoff, som alle har hatt suksess i brosteinsklassikere, hvor Kristoff vant Flandern rundt.

Bibliografi

« Eddy Merckx. » *Cycling Archives*. u.d.

<http://www.cyclingarchives.com/coureurfiche.php?coureurid=5892> (funnet Juni 13, 2022).

«1930 Tour of Flanders - Ronde van Vlaanderen.» *BikeRaceInfo*. u.d.

<https://bikeraceinfo.com/classics/Tour%20of%20Flanders/1930-tour-of-flanders.html>
(funnet Juni 7, 2022).

«1950 Tour of Flanders - Ronde van Vlaanderen.» *BikeRaceInfo*. u.d.

<https://bikeraceinfo.com/classics/Tour%20of%20Flanders/1950-tour-of-flanders.html>
(funnet Juni 8, 2022).

«2022 Tour of Flanders route.» *Cycling news*. 2 April 2022. <https://cyclingnews.com/races/tour-of-flanders-2022/map/>.

«5 reasons to go on a cycling trip to Flanders.» *Cycling in Flanders*. u.d.

<https://www.cyclinginlanders.cc/story/5-reasons-to-go-on-a-cycling-trip-to-flanders> (funnet mai 2, 2021).

---

³⁰⁰ Hobsbawm, «Introduction: Inventing Traditions», 4-5.

³⁰¹ Koselleck, «Introduction and Prefaces to the *Geschichtliche Grundbegriffe*», 15.

- «About.» *Cyclinginlanders*. u.d. <https://www.cyclinginlanders.cc/about> (funnet Februar 27, 2022).
- «An Italian roar.» *Cycling in Flanders*. u.d. <https://www.cyclinginlanders.cc/story/an-italian-roar> (funnet mai 2, 2021).
- Axelgaard, Emil. *CyclingQuotes*. 27 Mars 2015.
http://www.cyclingquotes.com/news/2015_e3_harelbeke_preview/.
- «Belgian fries declared UNESCO cultural heritage.» *Brussels Express*. 21 juli 2017. <https://brussels-express.eu/belgian-fries-declared-unesco-cultural-heritage/>.
- Benson, Daniel. «Dwars Door Vlaanderen 2017.» *Cycling News*. 22 Mars 2017.
<https://www.cyclingnews.com/races/dwars-door-vlaanderen-2017/live-report/>.
- . «Kuurne-Brussel-Kuurne - Live coverage.» *Cycling News*. 28 Februar 2021.
<https://www.cyclingnews.com/races/kuurne-brussel-kuurne-2021/elite-men/live-report/>.
- «Berg Ten Houde.» *Cycling in Flanders*. u.d. <https://www.cyclinginlanders.cc/segment/ve> (funnet Juni 12, 2022).
- «Bergs & cobbles.» *Cycling in Flanders*. u.d. <https://www.cyclinginlanders.cc/story/bergs-cobbles> (funnet mai 2, 2021).
- Casert, Raf. «Cancellara repeats as Tour of Flanders winner.» *Associated Press News*. 6 April 2014.
<https://apnews.com/article/5173e7632f91429da4df2dbe4720f528>.
- Christensen, Connor. «Ghosts of the Peloton: Henri Van Lerberghe, the Death Rider of Lichtervelde.» *Cyclingtips*. 28 Mars 2017. <https://cyclingtips.com/2017/03/ghosts-peloton-henri-van-lerberghe-death-rider-lichtervelde/>.
- Clemitsen, Suzy. «Remembering how Eddy Merckx won at home in the 1969 Tour of Flanders.» *The Guardian*. 4 April 2014. <https://www.theguardian.com/sport/100-tours-100-tales/2014/apr/04/cycling-eddy-merckx-1969-tour-flanders>.
- Cossins, Peter. *The Monuments*. London: Bloomsbury, 2015.
- «Cycling in the Flemish Ardennes.» *Catena Cycling*. u.d.
<https://catenacycling.com/en/cyclopedia/regions/europe/cycling-in-belgium/cycling-in-east-flanders/cycling-in-the-flemish-ardennes> (funnet Juni 10, 2022).
- Decaluwé, Brecht. «Tour of Flanders start to rotate between Antwerp and Bruges through 2027.» *Cycling News*. 5 April 2021. <https://www.cyclingnews.com/news/tour-of-flanders-start-to-rotate-between-antwerp-and-bruges-through-2027/>.
- Deleu, Henk. «FOTOREEKS. De Oude Kwaremont ontwaakt magisch.» *HLN*. 7 April 2019.
<https://www.hln.be/khuisbergen/fotoreeks-de-oude-kwaremont-ontwaakt-magisch~a9de509d/>.
- Delheye, Pascal, og Stijn Knuts. «Sport, Work and the Professional Cyclist in Belgium, 1907-40.» *History Workshop Journal* 79 (1), 2015: 154-176.
- «Eddy and the Ronde.» *Cycling in Flanders*. u.d. <https://www.cyclinginlanders.cc/story/eddy-and-the-ronde> (funnet mai 2, 2021).
- «Edelareberg.» *Cycling in Flanders*. u.d. <https://www.cyclinginlanders.cc/segment/edelare> (funnet Juni 7, 2022).

- «Emma Johansson is a Swedish professional cyclist.» *Visit Flanders*. u.d.
<https://www.visitflanders.com/en/flanders-ambassadors/emma-johansson/> (funnet Juni 13, 2022).
- «Flanders, heartland of cycling.» *Cycling in Flanders*. u.d.
<https://www.cyclinginlanders.cc/story/flanders-heartland-of-cycling> (funnet mai 2, 2021).
- Fletcher, Patrick. «Tour of Flanders - Live coverage.» *Cycling News*. 4 April 2021.
<https://www.cyclingnews.com/races/tour-of-flanders-2021/elite-men/live-report/>.
- Fontecchio, Chris. «Heat-Checking Briek Schotte's Ten Flandrien Commandments.» *Podium Cafe*. 7 November 2017. <https://www.podiumcafe.com/2017/11/7/16611614/heat-checking-briek-schottes-ten-flandrien-commandments>.
- «Gent-Wevelgem - In Flanders Fields.» *Cycling in Flanders*. u.d.
<https://www.cyclinginlanders.cc/event/gent-wevelgem> (funnet Juni 14, 2022).
- Graham, Brian, G. J. Ashworth, og J. E. Tunbridge. *A geography of heritage : power, culture and economy*. London: Arnold, 2000.
- Hobsbawm, Eric. «Introduction: Inventing Traditions.» I *The Invention of Tradition*, av Eric Hobsbawm og Terence Ranger, 1-14. London: Canto, 1983.
- Howard, Peter. *Heritage : management, interpretation, identity*. London: Continuum, 2003.
- «Jaegher Flandrien Challenge.» *Cyclinginlanders*. u.d.
<https://www.cyclinginlanders.cc/story/jaegher-flandrien-challenge> (funnet Februar 27, 2022).
- Jakobsen, Joakim. *Le Tour*. København: Rosinante, 2004.
- Jordheim, Helge. «Begrephistorie som idéhistorisk praksis.» I *Grep om fortiden*, av Ellen Krefting, Espen Schaanning og Reidar Aasgaard, 35-52. Oslo: Cappelen Damm Akademisk, 2017.
- «Kasseiweg Bosberg.» *Agentschap Onroerend Erfgoed*. u.d.
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/9290> (funnet Juni 14, 2022).
- «Kasseiweg Eikenberg.» *Agentschap Onroerend Erfgoed*. u.d.
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/9579> (funnet Juni 14, 2022).
- «Kasseiweg Molenberg: deel Sint-Denijs-Boekel.» *Agentschap Onroerend Erfgoed*. u.d.
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/10890> (funnet Juni 14, 2022).
- «Kasseiweg Oude Kruisberg.» *Agentschap Onroerend Erfgoed*. u.d.
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/9933> (funnet Juni 14, 2022).
- «Kasseiweg Oude Kwaremont: onderdeel.» *Agentschap Onroerend Erfgoed*. u.d.
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/9201> (funnet Juni 14, 2022).
- «Kasseiweg Paterbergstraat.» *Agentschap Onroerend Erfgoed*. u.d.
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/9199> (funnet Juni 14, 2022).
- «Kasseiweg Steenbeekdries.» *Agentschap Onroerend Erfgoed*. u.d.
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/9571> (funnet Juni 14, 2022).

- «Kasseiweg Taaienberg.» *Agentschap Onroerend Erfgoed*. u.d.
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/9564> (funnet Juni 14, 2022).
- «Kasseiwei Steengat.» *Agentschap Onroerend Erfgoed*. u.d.
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/8886> (funnet Juni 14, 2022).
- «Kemmelberg (Ossuaire).» *Cycling in Flanders*. u.d.
<https://www.cyclinginlanders.cc/segment/kemmelberg-ossuaire> (funnet Juni 14, 2022).
- «Kluisberg - Bergstraat.» *Cycling in Flanders*. u.d.
<https://www.cyclinginlanders.cc/segment/kluisberg-bergstraat> (funnet Juni 9, 2022).
- «Koppenberg.» *Cyclinginlanders*. u.d. <https://www.cyclinginlanders.cc/segment/koppenberg-1>
(funnet Mars 30, 2022).
- Koselleck, Reinhart. «Introduction and Prefaces to the Geschichtliche Grundbegriffe.» *Contributions to the History of Concepts Vol 6, No 1 2011*, 2011: 37.
- Krogh, Thomas. «Cambridge-skolen: Metodekritikk og forskningsresultater.» I *Grep om fortiden*, av Ellen Krefting, Espen Schaaning og Reidar Aasgaard, 53-66. Oslo: Cappelen Damm Akademisk, 2017.
- Kröner, Hedvig. «New route for the Tour of Flanders unveiled.» *Cycling News*. 16 September 2011.
<https://www.cyclingnews.com/news/new-route-for-the-tour-of-flanders-unveiled/>.
- «Léon Devos.» *Cycling Archives*. u.d.
<http://www.cyclingarchives.com/coureurfiche.php?coureurid=8869> (funnet Mai 30, 2022).
- «Local Governments.» *Brussels.info*. u.d. <https://www.brussels.info/government/> (funnet Juni 14, 2022).
- Malcolm, Philip. «Bradley Wiggins' tour of Flanders.» *The Guardian*. 6 april 2019.
<https://www.theguardian.com/travel/2019/apr/06/bradley-wiggins-tour-of-flanders-cycling-climbs-cafes-flemish-ardennes>.
- Maunder, Paul. «The History of the Tour of Flanders: Tales from De Ronde.» *Rouleur*. u.d.
<https://www.rouleur.it/blogs/the-rouleur-journal/the-history-of-the-tour-of-flanders-tales-from-de-ronde> (funnet Juni 2, 2022).
- «Muur van Geraardsbergen en kasseiweg Oudebergstraat.» *Agentschap Onroerend Erfgoed*. u.d.
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/9288> (funnet Juni 14, 2022).
- «On the road with Peter Van Petegem.» *Cycling in Flanders*. u.d.
<https://www.cyclinginlanders.cc/story/on-the-road-with-peter-van-petegem> (funnet mai 2, 2021).
- Ostaneck, Daniel. «E3 Saxo Bank Classic - Live coverage.» *Cycling News*. 25 Mars 2022.
<https://www.cyclingnews.com/races/e3-saxo-bank-classic-2022/elite-men/live-report/>.
- «Over ons.» *Agentschap Onroerend Erfgoed*. u.d. <https://www.onroerenderfgoed.be/over-ons>
(funnet Juni 14, 2022).
- «Paul Deman.» *Cycling Archives*. u.d.
<http://www.cyclingarchives.com/coureurfiche.php?coureurid=8698> (funnet Mai 29, 2022).

- Pocock, J. G. A. « Introduction: the state of the art.» I *Virtue, commerce, and history : essays on political thought and history, chiefly in the eighteenth century*, av J. G. A. Pocock, 1-35. Cambridge: Cambridge University Press, 1985.
- «Privacy Statement.» *Cycling in Flanders*. u.d. <https://www.cyclinginlanders.cc/privacy-policy> (funnet juni 7, 2021).
- Robertshaw, Henry. «Chris Froome named International Flandrien of the Year as Peter Sagan misses out.» *Cycling Weekly*. 8 November 2017. <https://www.cyclingweekly.com/news/racing/chris-froome-named-international-flandrien-year-peter-sagan-misses-357946>.
- Robinson, Joe. «'I was afraid of nobody': Johan Museeuw Q&A.» *Cyclist*. 27 September 2021. <https://www.cyclist.co.uk/in-depth/9538/johan-museeuw-qa>.
- «Ronde van Vlaanderen - 2022.» *Firstcycling*. u.d. <https://firstcycling.com/race.php?r=5&y=2022> (funnet Juni 11, 2022).
- «RONDE VAN VLAANDEREN - RED LOOP.» *Cycling in Flanders*. u.d. <https://www.cyclinginlanders.cc/route/ronde-van-vlaanderen-red-loop> (funnet juni 14, 2021).
- «RONDE VAN VLAANDEREN - YELLOW LOOP.» *Cycling in Flanders*. u.d. <https://www.cyclinginlanders.cc/route/ronde-van-vlaanderen-yellow-loop> (funnet juni 14, 2021).
- Ronde van Vlaanderen*. u.d. <https://www.rondevanvlaanderen.be/en/rvv/elite-men> (funnet juni 6, 2021).
- «Ronde van Vlaanderen 1913.» *Firstcycling*. u.d. <https://firstcycling.com/race.php?r=5&y=1913> (funnet Mars 17, 2022).
- «Ronde van Vlaanderen 1914.» *Firstcycling*. u.d. <https://firstcycling.com/race.php?r=5&y=1914> (funnet Mars 17, 2022).
- Ryan, Barry. «Omloop Het Nieuwsblad Elite Men - Live Coverage.» *Cycling News*. 26 Februar 2022. <https://www.cyclingnews.com/races/omloop-het-nieuwsblad-2022/elite-men/live-report/>.
- Sidwells, Chris. «Oude-Kwaremont: The history of a hill.» *The Roar*. 8 April 2014. <https://www.theroar.com.au/2014/04/09/oude-kwaremont-the-history-of-a-hill/>.
- Skinner, Quintin. *Visions of Politics vol 1: Regarding Method*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002.
- Smith, Laurajane. *Uses of Heritage*. London: Routledge, 2006.
- Tenstad, Petter. «Slik ble det til Helvete i nord.» *Procyling*. 10 April 2010. <https://www.procyling.no/2878575/>.
- «The Cobbled Climbs of the Ronde.» *Cycling in Flanders*. u.d. <https://www.cyclinginlanders.cc/bucket-list/cobblestone-bergs-of-the-ronde> (funnet Juni 6, 2022).
- «The 'Golden Age' of Flanders.» *Visit Flanders*. u.d. <https://www.visitflanders.com/en/stories/arts-and-heritage/the-golden-age-of-flanders.jsp> (funnet Juni 1, 2022).

- «The last of the Flandriens.» *Cycling in Flanders*. u.d. <https://www.cyclinginlanders.cc/story/the-last-of-the-flandriens> (funnet mai 2, 2021).
- «The rainbow jersey is coming home.» *Cycling in Flanders*. u.d. <https://www.cyclinginlanders.cc/story/the-rainbow-jersey-is-coming-home> (funnet Juni 6, 2022).
- «The story behind our logo.» *Cyclinginlanders*. u.d. <https://www.cyclinginlanders.cc/story/the-story-behind-our-logo> (funnet Februar 27, 2022).
- Van Puyenbroeck, Stef, et al. «Can Cancellara Really be a Flandrien? Ethno-Cultural Identity Representation Predicts Regional Exclusivity of a Historically Contested Cycling Term.» *Psychologica Belgica* 58 (1), 2018: 13-30.
- «Volkegemberg.» *Cycling in Flanders*. u.d. <https://www.cyclinginlanders.cc/segment/volkegemberg> (funnet Juni 7, 2022).
- Ward, Trevor. «In praise of cobbles.» *Cyclist*. 22 Mars 2021. <https://www.cyclist.co.uk/in-depth/1105/in-praise-of-cobbles>.
- «WHAT IS A FLANDRIEN?» *Cycling in Flanders*. u.d. <https://www.cyclinginlanders.cc/story/what-is-a-flandrien> (funnet mai 2, 2021).
- Woodland, Les. *Tour of Flanders: The Inside Story. The rocky roads of the Ronde van Vlaanderen*. Cherokee Village: McGann Publishing, 2014.
- «World Championship Cycling in Moorslede, 1950: the archetypical Flandrien strikes again.» *Cyclinginlanders*. u.d. <https://www.cyclinginlanders.cc/story/world-championship-cycling-in-moorslede-1950-the-archetypical-flandrien-strikes-again> (funnet Mars 9, 2022).